

SHAR

Your success is our goal!

BOKT “Falcon Finance” MMC

Beynəlxalq Maliyyə Hesabatı Standartlarına uyğun hazırlanmış
Maliyyə Hesabatları və
Müstəqil Auditorun Hesabatı

31 dekabr 2021-ci il tarixində bitən il üzrə

31 dekabr 2021-ci il tarixinə bitən il üzrə

Maliyyə hesabatlarının hazırlanması və təsdiqlənməsi üzrə

Rəhbərliyin məsuliyyətinə dair hesabat.....	1
Müstəqil auditorun rəyi.....	2-4
Maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat.....	5
Mənfəət və ya zərər və digər məcmu gəlirlər haqqında hesabat.....	6
Kapitalda dəyişikliklər haqqında hesabat.....	7
Pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabat.....	8
Maliyyə hesabatları üzrə qeydlər	9-46

BOKT "Falcon Finance" MMC

**31 DEKABR 2021-Cİ İL TARİXİNƏ BİTƏN İL ÜZRƏ MALİYYƏ HESABATLARININ
HAZIRLANMASI VƏ TƏSDİQLƏNMƏSİ ÜZRƏ RƏHBƏRLİYİN MƏSULLİYYƏTİNƏ DAİR
HESABAT**

Rəhbərlik, BOKT "Falcon Finance" Məhdud Məsuliyyətli Cəmiyyətinin ("Təşkilat") 31 dekabr 2021-ci il tarixinə maliyyə vəziyyətini, eləcə də həmin tarixə bitən il üzrə əməliyyat nəticələrini, pul vəsaitlərinin hərəkətini və kapitalda dəyişiklikləri Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarına ("MHBS") müvafiq olaraq düzgün əks etdirən maliyyə hesabatlarının hazırlanmasına görə məsuliyyət daşıyır.

Maliyyə hesabatlarının hazırlanması zamanı rəhbərlik aşağıdakılara görə məsuliyyət daşıyır:

- Mühasibat uçotu qaydalarının müvafiq şəkildə seçilməsinə və tətbiqinə;
- Məlumatların, o cümlədən mühasibat uçotu qaydalarının müvafiq, mötəbər, müqayisəli və anlaşıla bilən tərzdə təqdimatına;
- İstifadəçilərə xüsusi əməliyyatların, digər hadisə və şəraitlərin Təşkilatın maliyyə fəaliyyəti və maliyyə nəticələrinə təsirini anlamağa kömək göstərmək üçün MHBS-in xüsusi tələblərinin yerinə yetirilməsi kifayət etmədikdə əlavə açıqlamaların verilməsinə;
- Təşkilatın fasiləsizlik prinsipinə əsasən fəaliyyətini davam etdirə bilməsi imkanlarının qiymətləndirilməsinə.

Həmçinin, rəhbərlik aşağıdakılara görə məsuldur:

- Təşkilat daxilində sağlam və effektiv daxili nəzarət sisteminin planlaşdırılması, tətbiqi və saxlanılmasına;
- Təşkilatın əməliyyatlarının açıqlanması və izah edilməsi, habelə maliyyə vəziyyətinin istənilən vaxt dəqiqliklə açıqlanması üçün yetərli olan və Təşkilatın maliyyə hesabatlarının MHBS-ə uyğun gəldiyini təmin edə biləcək müvafiq mühasibat uçotu qeydlərinin aparılmasına;
- Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyi və mühasibat uçotu standartlarına müvafiq olaraq yerli uçot qeydlərinin aparılmasına;
- Təşkilatın aktivlərinin mühafizə olunması üçün mümkün tədbirlərin görülməsinə; və
- Saxtakarlıq və digər pozuntuların müəyyən edilməsi və qarşısının alınmasına.

Təşkilatın 31 dekabr 2021-ci il tarixinə bitən il üzrə maliyyə hesabatlarının buraxılması rəhbərlik tərəfindən 15 aprel 2022-ci il tarixində təsdiqlənmişdir.

Təşkilatın rəhbərliyi tərəfindən

İbrahim Salmanov
Direktor

26 aprel 2022-ci il
Bakı, Azərbaycan Respublikası

Həmidova Rzayeva Azadə
Baş Mühasib

26 aprel 2021-ci il
Bakı, Azərbaycan Respublikası

Audit & Financial Advisor
ASK Plaza, 2th floor, Tbilisi Avenue 35,
Baku, Azerbaijan
[Tel:\(+99412\) 480 14 40](tel:+994124801440)
info@oshar.az
www.oshar.az

Müstəqil Auditorun Rəyi

BOKT "Falcon Finance" Məhdud Məsuliyyətli Cəmiyyətinin Təsisçiləri və Rəhbərliyinə:

Rəy

Biz BOKT "Falcon Finance" MMC-nin (Təşkilat) 31 dekabr 2021-ci il tarixinə maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatdan və həmin tarixə bitən il üzrə mənfəət və ya zərər və digər məcmu gəlirlər, kapitalda dəyişikliklər və pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesablardan, habelə mühüm mühasibat uçotu prinsipləri və digər izahedici məlumatların icmalından ibarət olan maliyyə hesabatlarının auditini apardıq.

Bizim fikrimizcə, əlavə edilən maliyyə hesabatları 31 dekabr 2021-ci il tarixinə Təşkilatın maliyyə vəziyyətini və həmin tarixdə bitən il üzrə maliyyə nəticələrini və pul vəsaitlərinin hərəkətini Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarına ("MHBS") uyğun olaraq bütün əhəmiyyətli aspektlər baxımından düzgün əks etdirir.

Rəyin bildirilməsi üçün əsas

Biz auditi Beynəlxalq Audit Standartlarına uyğun aparmışıq. Bu standartlar üzrə bizim məsuliyyət rəyimizin "Maliyyə hesabatlarının auditinə görə auditorun məsuliyyəti" bölməsində əks etdirilir. Biz Mühasiblər üçün Beynəlxalq Etika Standartları Şurasının dərc etdiyi Peşəkar Mühasiblərin Etika Məcəlləsinə uyğun olaraq Təşkilatdan asılı olmadan müstəqil şəkildə fəaliyyət göstəririk.

Biz hesab edirik ki, əldə etdiyimiz audit sübutu auditor rəyinin bildirilməsi üçün yetərli və müvafiq əsası təmin edir.

Maliyyə hesabatları üçün rəhbərliyin və Təşkilatın idarə edilməsinə cavabdeh olan şəxslərin məsuliyyəti

Rəhbərlik, maliyyə hesabatlarının Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarına uyğun hazırlanması və düzgün təqdim edilməsi, həmçinin fırıldaqçılıq və ya səhv nəticəsində yaranmasından asılı olmayaraq, əhəmiyyətli səhvlər olmayan maliyyə hesabatlarının hazırlanması üçün rəhbərliyin lazım bildiyi daxili nəzarət üzrə məsuliyyət daşıyır.

Maliyyə hesabatlarını hazırlayarkən, rəhbərliyin Təşkilatı ləğv etmək və ya əməliyyatları dayandırmaq niyyəti olduğu və ya bunu etməkdən başqa heç bir real alternativini olmadığı hallar istisna olmaqla, rəhbərlik Təşkilatın daim fəaliyyətdə olan müəssisə kimi fəaliyyətinə davam etməsi qabiliyyətinin qiymətləndirilməsinə, daim fəaliyyətdə olan müəssisə kimi bağlı məsələlərin (belə məsələlər varsa) açıqlanmasına və mühasibat uçotunun daim fəaliyyətdə olan müəssisə konsepsiyasının istifadə edilməsinə görə məsuliyyət daşıyır.

Təşkilatın idarə edilməsinə cavabdeh olan şəxslər Təşkilatın maliyyə hesabatlarının hazırlanması prosesinə nəzarət üçün məsuliyyət daşıyır.

Maliyyə hesabatlarının auditi üzrə auditorun məsuliyyəti

Bizim məqsədimiz ümumiyyətlə maliyyə hesabatlarında fırıldaqçılıq və ya səhv nəticəsində əhəmiyyətli təhriflərin olmamasına kifayət qədər əminlik əldə etmək və rəyimiz daxil olan auditor hesabatını təqdim etməkdir. Kifayət qədər əminlik əminliyin yüksək dərəcəsini ifadə edir, lakin BAS-a uyğun olaraq aparılmış audit nəticəsində mövcud olan bütün təhriflərin üzə çıxarılmasına zəmanət vermir. Təhriflər fırıldaqçılıq və ya səhv nəticəsində əmələ gələ bilər və fərdi və ya məcmu halda götürməklə hazırkı maliyyə hesabatlarının əsasında istifadəçilərin qəbul edəcəyi iqtisadi qərarlara təsir göstərmələrini ehtimal etməyə əsas olacağı halda əhəmiyyətli hesab olunur.

BAS-a uyğun olaraq aparılmış auditin bir hissəsi olaraq biz audit zamanı peşəkar mühakimə və peşəkar spektisizm tətbiq edirik. Biz həmçinin:

- Maliyyə hesabatlarında fırıldaqçılıq və ya səhv nəticəsində əhəmiyyətli təhriflərin olması risklərini müəyyən edir və qiymətləndirir, həmin risklərə cavab olaraq audit prosedurlarını layihələşdirir və həyata keçirir, eləcə də rəyimiz üçün əsas yaratmaq məqsədilə kifayət və münasib olan audit sübutunu əldə edirik. Fırıldaqçılıq nəticəsində yaranmış əhəmiyyətli təhriflərin aşkar edilməməsi riski səhvlər nəticəsində yaranmış əhəmiyyətli təhriflərin aşkar edilməməsi riskindən yüksəkdir, çünki fırıldaqçılığa gizli sözləşmə, saxtakarlıq, bilərəkdən səhv buraxma, yanlış təqdimat və ya daxili nəzarət qaydalarına əməl olunmaması daxil ola bilər.
- Müəyyən şəraitdə münasib olan audit prosedurlarının işlənilib hazırlanması məqsədilə auditə aid olan daxili nəzarət elementləri haqqında anlayış əldə edir, lakin bu zaman Təşkilatın daxili nəzarət sisteminin səmərəliliyi haqqında rəy bildirmək məqsədini güdmürük.
- Rəhbərlik tərəfindən istifadə edilmiş uçot prinsiplərinin münasibliyini, uçot təxminlərinin və əlaqəli açıqlamaların əsaslılığını qiymətləndiririk.
- Rəhbərlik tərəfindən mühasibat uçotunun daim fəaliyyətdə olan müəssisə konsepsiyasının tətbiqinin münasibliyi və əldə edilmiş audit sübutlarına əsaslanaraq Təşkilatın daim fəaliyyətdə olan müəssisə kimi fəaliyyətinə davam etməsi ilə bağlı əhəmiyyətli şübhə doğuran hadisə və ya şəraitlərlə əlaqədar mühüm qeyri-müəyyənliyin olub-olmaması haqqında nəticə çıxarıyıq. Mühüm qeyri-müəyyənliyin mövcud olduğu qənaətinə gəldiyimiz halda, biz auditor hesabatımızda fərdi maliyyə hesabatlarındakı əlaqəli açıqlamalara diqqəti yönəltməliyik və ya, əgər bu cür açıqlamalar qeyri-münasib olarsa, rəyimizə düzəliş etməliyik. Bununla belə, gələcək hadisə və ya şəraitlər Təşkilatın daim fəaliyyətdə olan müəssisə kimi fəaliyyətinə davam etməməsinə gətirib çıxara bilər.
- Məlumatların açıqlanması da daxil olmaqla maliyyə hesabatlarının ümumi təqdimatı, strukturu və məzmunu, eləcə də maliyyə hesabatlarının müvafiq əməliyyat və hadisələri düzgün təqdim edib-etmədiyini qiymətləndiririk.

Biz digər məsələlərlə yanaşı, auditin planlaşdırılmış əhatə dairəsi, vaxtı və əhəmiyyətli audit nəticələri, o cümlədən audit zamanı daxili nəzarətdə hər hansı əhəmiyyətli çatışmazlıqları tərəfimizdən müəyyən olunduğu halda Təşkilatın idarə edilməsinə cavabdeh olan şəxslərin nəzərinə çatdırmalıyıq.

Fəaliyyətin fasiləsizliyinə dair əhəmiyyətli qeyri-müəyyənlik

Biz sizin diqqətinizi Təşkilatın maliyyə hesabatlarına dair izahedici qeydlərində təsvir edilmiş qeyri-müəyyənlik məsələlərinə cəlb etmək istərdik.

Beləki, Təşkilatın 31 dekabr 2021-ci il tarixinə bölüşdürülməmiş mənfəəti cəmi 778 AZN təşkil edir. Qeyd etmək lazımdır ki, təşkilat 2021-ci maliyyə hesabat ilini 119 082 AZN məbləğində xalis mənfəət ilə tamamlamış ancaq 2019-cu və 2020-ci maliyyə hesabat illərini zərərlə başa vurmuşdur.

Pandemiya ilə əlaqəli karantina vəziyyətinin davam etməsinə baxmayaraq Təşkilatın fəaliyyətinin davam etdirilməsində qeyri-müəyyənlik faktoru aşkar olunmamışdır.

Ancaq Təşkilatın fəaliyyətinin gələcəkdə fasiləsiz şəkildə davam etdirə bilməsində karantina faktoru ciddi risklər yarada bilər. Lakin Rəhbərlik hesab edir ki, Təşkilat 2022-ci il və növbəti illərdə mənfəət əldə edəcək və əgər fəaliyyətinin fasiləsizliyini təmin etməkdə hər hansı bir çətinliklə qarşılaşdığı halda Təşkilatın təsisçiləri tərəfindən lazımi məbləğdə dəstəklə təmin ediləcəkdir.

Bu məsələ ilə bağlı rəyimiz modifikasiya edilmir.

26 aprel 2021-ci il

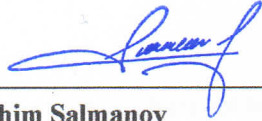
Bakı, Azərbaycan Respublikası

BOKT "FALCON FINANCE" MMC**MALİYYƏ VƏZİYYƏTİ HAQQINDA HESABAT**
31 DEKABR 2021-Cİ İL TARİXİNƏ
(Azərbaycan Mənatı ilə)

	Qeyd	31 dekabr 2021-ci il	31 dekabr 2020-ci il
AKTİVLƏR			
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	7	67,477	20,402
Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar	8	1,419,972	447,371
Əsas vəsaitlər	9	21,128	13,419
Qeyri-maddi aktivlər	9	20,133	22,370
Qısamüddətli öncədən ödəmələr və avanslar		8,760	-
Digər aktivlər	10	20,183	25,154
CƏMİ AKTİVLƏR		1,557,653	528,716
ÖHDƏLİKLƏR			
Təsisçilər və digər fiziki şəxslərə olan borc	11	756,379	131,607
Banklar və digər maliyyə institutları üzrə		214,924	-
Cari mənfəət vergisi öhdəliyi		29,770	-
Təxirə salınmış vergi öhdəlikləri		2,461	-
Təchizatçılar üzrə kreditör borclar		52,529	-
Digər öhdəliklər	12	812	15,413
CƏMİ ÖHDƏLİKLƏR		1,056,875	147,020
KAPİTAL			
Nizamnamə kapitalı	13	500,000	500,000
Yığılmış zərər	14	778	(118,304)
CƏMİ KAPİTAL		500,778	381,696
CƏMİ ÖHDƏLİKLƏR VƏ KAPİTAL		1,557,653	528,716

Rəhbərlik adından:

İbrahim Salmanov

Həmidova Rzayeva Azadə

26 aprel 2022-ci il

Bakı, Azərbaycan Respublikası

26 aprel 2022-ci il

Bakı, Azərbaycan Respublikası

9-46-cı səhifələrdə verilmiş qeydlər maliyyə hesabatlarının tərkib hissəsini təşkil edir.

BOKT "FALCON FINANCE" MMC**MƏNFƏƏT VƏ YA ZƏRƏR VƏ DİGƏR MƏCMU GƏLİRLƏR HAQQINDA HESABAT
31 DEKABR 2021-Cİ İL TARİXİNDƏ BİTƏN İL ÜZRƏ
(Azərbaycan Manatı ilə)**

	Qeyd	2021-ci il	2020-ci il
Faiz gəlirləri	15	335,918	71,945
Faiz xərcləri		(9,817)	-
Xalis faiz gəlirləri		326,101	71,945
Kreditlərin dəyərsizləşməsi üzrə ehtiyat	8	(5,432)	(5,597)
Ehtiyat ayırmalarından sonra xalis faiz gəlirləri		320,669	66,348
Haqq və komissiya gəlirləri	16	240	4,503
Haqq və komissiya xərclər		-	(992)
İnzibati və digər əməliyyat xərcləri	17	(173,690)	(85,494)
Digər gəlirlər		1,633	-
Xarici valyuta əməliyyatları üzrə xalis gəlir		-	(1,126)
Vergidən əvvəlki zərər		148,852	(16,761)
Mənfəət vergisi xərci	18	(29,770)	-
İl üzrə xalis zərər		119,082	(16,761)
İl üzrə digər məcmu gəlirlər		-	-
İl üzrə cəmi məcmu zərər		119,082	(16,761)

Rəhbərlik adından:

İbrahim Salmanov26 aprel 2022-cu il
Bakı, Azərbaycan Respublikası
Həmidova Rzayeva Azadə26 aprel 2022-ci il
Bakı, Azərbaycan Respublikası

9-46-cı səhifələrdə verilmiş qeydlər maliyyə hesabatlarının tərkib hissəsini təşkil edir.

BOKT "FALCON FINANCE" MMC

**31 DEKABR 2021-Cİ İL TARİXİNDƏ BİTƏN İL ÜZRƏ
KAPİTALDA DƏYİŞİKLİKLƏR HAQQINDA HESABAT**
(Azərbaycan Manatı ilə)

Qeydlər	Nizamnamə kapitalı	Yığılmış mənfəət	Cəmi Kapital
31 dekabr 2019-ci il tarixinə qalıq	300,000	(101,543)	198,457
2020-ci il üzrə cəmi məcmu gəlir	200,000	-	200,000
Hesabat dövrü üzrə xalis zərər	-	(16,761)	(16,761)
31 dekabr 2020-ci il tarixinə qalıq	500,000	(118,304)	381,696
2021-ci il üzrə cəmi məcmu gəlir	-	119,082	119,082
31 dekabr 2021-ci il tarixinə qalıq	500,000	778	500,778

Rəhbərlik adından:

İbrahim Salmanov

26 aprel 2021-ci il
Bakı, Azərbaycan Respublikası

Həmidova Rzayeva Azadə

26 aprel 2021-ci il
Bakı, Azərbaycan Respublikası

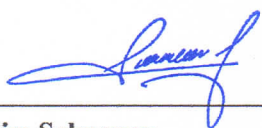
BOKT "FALCON FINANCE" MMC

**31 DEKABR 2021-Cİ İL TARİXİNDƏ BİTƏN İL ÜZRƏ
PUL VƏSAİTLƏRİNİN HƏRƏKƏTİ HAQQINDA HESABAT**

(Azərbaycan Manatı ilə)

	2021-ci il	2020-ci il
Əməliyyat fəaliyyətindən daxil olan pul vəsaitlərinin axını		
Vergidən əvvəlki mənfəət	148,852	(16,761)
Düzəlişlər:		
Kreditlərin dəyərsizləşməsi üzrə ehtiyat xərci/(bərpa)	5,432	5,597
Köhnəlmə və amortizasiya xərcləri	6,940	2,615
Xalis faiz gəliri	(100,148)	(71,945)
Xarici valyuta əməliyyatları üzrə xalis zərər	-	1,126
Əməliyyat aktiv və öhdəliklərində dəyişikliklərdən əvvəl əməliyyat fəaliyyətinə yönəlmiş pul vəsaitlərinin axını	61,076	(79,368)
Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslarda xalis artım	(972,601)	(431,700)
Banklar və digər maliyyə institutlarından alınacaq vəsaitlərinde azalma / (artım)	(214,924)	-
Digər aktivlərdə xalis azalma	4,971	3,737
Cari mənfəət vergisi öhdəliklərində (azalma)	29,770	
Digər öhdəliklərdə xalis artım	(14,601)	12,187
Əməliyyat fəaliyyətinə yönəlmiş vergidən əvvəlki xalis pul vəsaitləri	(1,106,309)	(495,144)
Ödənilmiş mənfəət vergisi	-	-
Alınmış faizlər	326,101	71,945
Əməliyyat fəaliyyətinə yönəlmiş xalis pul vəsaitləri	(780,208)	(423,199)
İnvestisiya fəaliyyətindən daxil olan pul vəsaitlərinin axını		
Əsas vəsaitlərin və qeyri-maddi aktivlərin alınması	(12,413)	(26,553)
İnvestisiya fəaliyyətinə yönəlmiş xalis pul vəsaitləri	(792,621)	(26,553)
Maliyyələşdirilmə fəaliyyətindən daxil olan pul vəsaitlərinin axını		
Nizamnamə kapitalında artım	-	200,000
Təsisçidən cəlb olunmuş borc vəsaitləri	624,772	131,607
Banklar və digər maliyyə institutlarına olan borclarında artım/(azalma)	214,924	-
Maliyyələşdirilmə fəaliyyətindən daxil olan pul vəsaitləri	47,075	331,607
Məzənnə fərqlərinin pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərinə təsiri	-	(1,126)
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərində xalis azalma	47,075	(119,271)
İlin əvvəlinə pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	20,402	139,673
İlin sonuna pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	67,477	20,402

Rəhbərlik adından:

İbrahim Salmanov

26 aprel 2021-ci il

Bakı, Azərbaycan Respublikası

Həmidova Rzayeva Azadə

26 aprel 2021-ci il

Bakı, Azərbaycan Respublikası

9-46-cı səhifələrdə verilmiş qeydlər maliyyə hesabatlarının tərkib hissəsini təşkil edir.

BOKT "FALCON FINANCE" MMC

31 DEKABR 2021-Cİ İL TARİXİNDƏ BİTƏN İL ÜZRƏ MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR

(Azərbaycan Manatı ilə)

1. GİRİŞ

Təşkilat və onun fəaliyyəti

Təşkilat Azərbaycan Respublikası Vergilər Nazirliyi Milli Gəlirlər Baş İdarəsinin Hüquqi Şəxslərin Dövlət Qeydiyyatı idarəsində 27 may 2013-cü ildə Bank Olmayan Kredit Təşkilatı "Falcon Finance" Məhdud Məsuliyyətli Cəmiyyəti adı ilə qeydiyyatdan keçmiş və 2002647911 nömrəli VÖEN almışdır. Təşkilat Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı (bundan sonra "ARMB") tərəfindən 25 sentyabr 2013-cü il tarixində verilmiş BKT-16 sayılı girov əmanəti qəbul etmək hüququ olmayan BOKT lisenziyası əsasında fəaliyyət göstərir.

Təşkilatın əsas fəaliyyət sahəsi fiziki və hüquqi şəxslərə, o cümlədən sahibkarlara, az təminatlı icmalara, qaçqın və məcburi köçkünlərə və digər şəxslərə qısa və uzun müddətli kreditlərin verilməsindən ibarətdir. Təşkilat tərəfindən verilmiş kreditlər daşınar və daşınmaz əmlakın girovu, qarantıya, zəminlik və qanunvericiliklə nəzərdə tutulmuş digər üsullarla təmin oluna bilər.

Təşkilatın həm hüquqi, həm də faktiki ünvanı aşağıdakı kimidir:

Bakı şəhəri, Nərimanov rayonu, Əhməd Rəcəbli küçəsi 156.

Təşkilatın səhmdarları və onların 31 dekabr 2021-ci il tarixinə payları aşağıdakı kimi olmuşdur:

Səhmdarların adı	Payın məbləği (AZN)	Pay faizi
Tağiyev Vüsal Nizami oğlu	250,000	50%
Salmanova Brilyant Mirhəbib qızı	250,000	50%
Cəmi nizamnamə kapitalı	500,000	100%

Nizamnamə kapitalı ilə bağlı ətraflı məlumatlar 13-cü Qeyddə açıqlanır.

Əlaqəli tərəflərlə olan əməliyyatlar 23-cü Qeyddə açıqlanır.

31 dekabr 2021-ci tarixinə Təşkilatda 18 işçi çalışır (31 dekabr 2020-cü il: 8 işçi).

**31 DEKABR 2021-Cİ İL TARİXİNDƏ BİTƏN İL ÜZRƏ
MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR**
(Azərbaycan Manatı ilə)

2. HESABATLARIN TƏRTİB EDİLMƏSİNİN ƏSAS PRİNSİPLƏRİ

Uyğunluq prinsipi

Hazırkı maliyyə hesabatları fəaliyyətin fasiləsizliyi və Beynəlxalq Mühəsibat Uçotu Standartları Şurası tərəfindən hazırlanan 31 dekabr 2021-ci il tarixinə qüvvədə olan Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarına ("MHBS") uyğun şəkildə hazırlanmışdır.

Təqdimatın əsasları

Maliyyə hesabatları aşağıda göstərilmiş mühəsibat uçotu prinsiplərində başqa cür qeyd olunmayıbsa (məsələn, müəyyən maliyyə alətləri ədalətli dəyər prinsipi ilə ölçülür) tarixi dəyər prinsipinə əsasən hazırlanmışdır.

Ədalətli dəyər - qiymətləndirmə tarixində bazar iştirakçıları arasında aparılan əməliyyatlarda aktivin satılması zamanı alınan və ya öhdəliyin köçürülməsi zamanı ödənilən qiymətdir. Aktivin və ya öhdəliyin ədalətli dəyərini müəyyən edərkən Təşkilat mümkün dərəcədə bazarda müşahidə edilə bilən informasiyalardan istifadə edir. Əgər aktivin və ya öhdəliyin ədalətli dəyəri müəyyən oluna bilmirsə, Təşkilat müşahidə edilə bilən məlumatların istifadəsini maksimumlaşdıran və müşahidə edilə bilməyən məlumatların istifadəsini minimumlaşdıran (oxşar əməliyyatlar üçün qiymətləri, diskontlaşdırılmış pul vəsaitləri hərəkətinin təhlilini və ya emitentin xüsusi hallarda opsiyon qiymət qoyma modelini əks etdirən müqayisəli bazar yanaşmasının istifadəsi) qiymətləndirmə mexanizmlərindən istifadə edir. İstifadə olunan məlumatlar bazar iştirakçılarının nəzərə aldığı aktiv/öhdəliyin xarakteristikalarına uyğundur.

Ədalətli dəyər qiymətləndirmə üçün məlumatların müşahidə edilə bilmə dərəcəsinə və bütünlüklə ədalətli dəyərin müəyyən olunmasında məlumatların əhəmiyyətinə əsaslanaraq müxtəlif iyerarxik kateqoriyalara bölünür:

- 1-ci səviyyə - ədalətli dəyər eyni aktivlər/öhdəliklərin aktiv bazardakı mövcud qiymətindən (dəyişdirilməmiş) əldə edilir.
- 2-ci səviyyə - ədalətli dəyər 1-ci səviyyədə göstərilən mövcud qiymətlərdən fərqli olaraq aktiv və ya öhdəlik üçün birbaşa (məs., qiymətlər) və ya dolaylı yolla (qiymətlərdən əldə olunan) müşahidə edilə bilən məlumatlardan əldə olunur.
- 3-cü səviyyə - ədalətli dəyər müşahidə edilən bazar məlumatlarına əsaslanmayan (müşahidə edilə bilməyən məlumatlar) aktiv və öhdəliklər üçün məlumatları özündə əks etdirən qiymətləndirmə mexanizmlərindən əldə olunur.

Ədalətli dəyər iyerarxiyasının səviyyələri arasındakı köçürmələr Təşkilat tərəfindən dəyişikliyin baş verdiyi hesabat dövrünün sonunda tanınır.

Funksional və hesabat valyutası

Təşkilatın funksional valyutası və bu maliyyə hesabatlarının tərtib olunduğu valyuta Azərbaycan Respublikasının milli valyutası olan Azərbaycan Manatıdır ("AZN").

3. TƏŞKİLATIN ƏMƏLİYYAT MÜHİTİ

Təşkilatın fəaliyyəti əsasən Azərbaycan Respublikasının ərazisində yerləşir. Beləliklə, Təşkilat inkişafda olan bazar iqtisadiyyatının xüsusiyyətləri ilə səciyyələnən Azərbaycanın iqtisadi və maliyyə bazarlarında fəaliyyətlə bağlı risklərə məruz qalır. Hüquqi, vergi və normativ baza və rejimlərin inkişafı davam edir, lakin onların müddəalarının həm fərqli şərh olunması, həm də tez-tez dəyişdirilməsi müşahidə olunur. Bütün bunların və sair hüquqi və vergi maneələri nəticəsində Azərbaycanda fəaliyyət göstərən müəssisələr müxtəlif çətinliklərlə üzləşirlər. Bununla yanaşı, Azərbaycan manatının son zamanlarda kəskin ucuzlaşması və dünya bazarında neftin qiymətinin davamlı şəkildə aşağı olması biznes mühitində qeyri-müəyyənlik səviyyəsini artırmışdır.

Maliyyə hesabatlarında Azərbaycandakı biznes mühitinin təşkilatın fəaliyyətinə və maliyyə vəziyyətinə təsiri Təşkilat rəhbərliyi tərəfindən qiymətləndirilir. Gələcəkdə biznes mühiti rəhbərliyin cari qiymətləndirməsindən fərqlənə bilər.

4. ƏSAS UÇOT PRİNSİPLƏRİNİN XÜLASƏSİ

Maliyyə alətləri – ilkin tanınma

Tanınmanın tarixi

Maliyyə aktivləri və öhdəlikləri, müştərilərə verilən kreditlər və avanslar, o cümlədən müştəri hesabları istisna olmaqla maliyyə aktivləri və öhdəlikləri ilkin olaraq satış tarixində, yəni Təşkilat müqavilənin şərtlərinə əsasən tərəflərdən birinə çevrildiyi tarixdə tanınır. Buna müntəzəm satışlar daxildir: bazarda tənzimləmə və konvensiyalarla müəyyən olunmuş zaman çərçivəsində aktivlərin çatdırılması, tələb olunan maliyyə aktivlərinin alınması və satılması. Müştərilərə verilən kreditlər və avanslar bu vəsaitlər müştərinin hesabına köçürüldüyü zaman tanınır.

Təşkilat müştərilərin balanslarını vəsaitlər Təşkilata köçürüldüyü zaman tanıyır.

Maliyyə alətlərinin ilkin ölçülməsi

Maliyyə alətlərinin ilkin tanınması zamanı təsnifləşdirilən alətlərin idarə olunması biznes planı və onların müqavilə şərtlərindən asılıdır. Maliyyə alətləri ilkin olaraq onların ədalətli dəyərində ölçülür, maliyyə aktivləri və maliyyə öhdəliklərinin mənfəət və ya zərər hesabına ədalətli dəyərlə qeyd olunması halından başqa digər əməliyyat məsrəfləri bu məbləğə əlavə edilir və ya çıxılır. Maliyyə alətlərinin ilkin tanınması zamanı onun ədalətli dəyəri onun əməliyyat qiymətindən fərqlənirsə Təşkilat 1-ci günün mənfəət və zərər uçotunu aşağıda təsvir olunduğu şəkildə aparır.

1-ci gün mənfəət və zərər uçotu

Maliyyə alətinin əməliyyat qiyməti, onun yalnız bazar əməliyyatlarında müşahidə oluna bilən daxilolmalarına əsaslanan qiymətləndirmə metodu əsasında təyin olunmuş ədalətli dəyərindən və ilkin tanınma zamanı yaranan ədalətli dəyərindən fərqli olduğu zaman, Təşkilat əməliyyat qiyməti və ədalətli dəyər arasındakı fərqi xalis satış gəlirlərinə tanıyır. Ədalətli dəyərin bəzi daxilolmaların müşahidə oluna bilmədiyi modelə əsaslandığı hallarda əməliyyat qiyməti və ədalətli dəyər arasındakı fərq təxirə salınır və yalnız daxilolmaların müşahidəsi mümkün olduqda və ya alətlərin tanınması dayandırdıqda mənfəət və zərərdə tanınır.

4. ƏSAS UÇOT PRİNSİPLƏRİNİN XÜLASƏSİ (davamı)

Maliyyə aktivləri və öhdəliklərinin ölçülmə kateqoriyaları

Təşkilat öz maliyyə aktivlərini aşağıdakı meyarlarla aktivlərin idarə olunmasının biznes modeli və aktivlərin müqavilə şərtləri əsasında təsnifləşdirir:

- Amortizasiya olunmuş dəyərlə
- digər məcmu gəlirlər hesabında ədalətli dəyərlə
- mənfəət və ya zərər hesabına ədalətli dəyərlə

Təşkilat öz derivativlərini və satış portfelini mənfəət zərər hesabına ədalətli dəyərlə təsnifləşdirir və ölçür. Təşkilat qeyd olunan yanaşma uyğunsuzluqları əhəmiyyətli dərəcədə azaltdığı və ya aradan qaldırdığı halda maliyyə alətlərini mənfəət və ya zərər hesabına ədalətli dəyərlə tanıya bilər.

Kredit müqavilələri və qarantiyalar istisna olmaqla, derivativ, satış üçün saxlanılan və ya ədalətli dəyər təyinatı tətbiq olunan maliyyə öhdəlikləri mənfəət və ya zərər hesabına ədalətli dəyərlə və ya amortizasiya olunmuş dəyərdə ölçülür.

Maliyyə aktivləri və öhdəlikləri

Amortizasiya olunmuş dəyərlə tanınan təşkilatlarla debitor borcları, Müştərilərə verilən kreditlər və avanslar, Maliyyə investisiyaları

Təşkilat yalnız aşağıdakı hər iki şərt ödənərsə Bank hesabları və Müştərilərə verilən kreditlər və avanslar və digər maliyyə investisiyalarını amortizasiya olunmuş dəyərlə ölçür:

- Maliyyə aktivləri müqavilə əsasında pul vəsaitləri hərəkətinin toplanması məqsədi daşıyan biznes modelin tərkibindədir
- Maliyyə aktivlərinin müqavilə şərtləri ödənilməli olan əsas məbləğin qalıq dəyərində hesablanmış faiz və əsas məbləğlərin geri ödənişindən yaranan pul vəsaitlərinin daxilolmalarına gətirib çıxarır.

Bu şərtlərin detalları aşağıda təsvir olunub.

Biznes modelin qiymətləndirilməsi

Təşkilat onun biznes məqsədlərinə çatmaq üçün maliyyə aktivləri qruplarının idarə olunmasını ən uyğun şəkildə əks etdirilməsi səviyyəsində özünün biznes modelini təyin edir.

Təşkilatın biznes modeli maliyyə alətlərinə görə tək-tək deyil, cəmlənmiş portfəllərin daha yüksək səviyyələrinə görə qiymətləndirilir və aşağıdakı müşahidə oluna bilən faktorlara əsaslanır:

- Biznes modelin performansını və bu biznes model daxilində saxlanılan maliyyə aktivləri necə qiymətləndirilir və təşkilatın əsas idarə heyətinə təqdim olunur
- Biznes modelin performansına (və bu biznes model daxilində saxlanılan maliyyə aktivlərinə) təsir edən risklər və xüsusilə də, bu risklərin idarə olunması üsulu
- Təşkilatın menecerlərinə müavinətlər necə verilir (məsələn, kompensasiya aktivlərinin ədalətli dəyərində və yaxud müqavilə üzrə əldə edilmiş pul vəsaitlərinin hərəkətinə əsaslanır)
- Satışların gözlənilən tezliyi, dəyər və vaxtı da Təşkilatın qiymətləndirilməsi baxımından mühüm aspektlərdən hesab edilir.

Biznes model qiymətləndirməsi "ən pis hal" və "stress vəziyyəti" halları nəzərə alınmadan gözlənilən qrafikaya əsaslanır.

**31 DEKABR 2021-Cİ İL TARİXİNDƏ BİTƏN İL ÜZRƏ
MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR**
(Azərbaycan Manatı ilə)

4. ƏSAS UÇOT PRİNSİPLƏRİNİN XÜLASƏSİ (davamı)

İlkin tanınmadan sonra pul vəsaitlərinin hərəkəti Təşkilatın gözləntilərindən fərqli bir şəkildə həyata keçirilsə bu halda Təşkilat biznes modelində qalan maliyyə aktivlərinin təsnifatını dəyişmir, lakin yeni başlayan və ya yeni satın alınan maliyyə aktivlərini qiymətləndirərkən bu məlumatları da daxil edir.

Yalnız əsas məbləğin faizlərinin ödənişi (YƏMFÖ)

Təşkilat təsnifat prosesinin ikinci mərhələsində maliyyə müqaviləsi şərtlərinin YƏMFÖ test meyarlarına uyğun olub olmadığını müəyyən edir.

Test mərhələsinin əsas vacib prinsipi maliyyə aktivinin ədalətli dəyərinin ilkin mərhələdə tanınması və maliyyə aktivinin qüvvədə olduğu müddət ərzində dəyişməsi (məsələn, hər hansı bir təkrar ödəmə və ya premium/endirim amortizasiyası) kimi müəyyənləşdirilmişdir.

Kreditin verilməsi zamanı ən mühüm maraq amillərindən biri pulun zaman dəyərinin və kredit riskinin nəzərə alınmasıdır. YƏMFÖ qiymətləndirməsi aparmaq üçün Təşkilat mühakimə, maliyyə aktivlərinin hansı məzənnədə istifadə edilməsi və faiz dərəcəsinin müəyyənləşdirilməsi kimi əlaqəli faktorların nəzərə alınmasını tətbiq edir.

Bundan fərqli olaraq pul vəsaitlərinin hərəkəti risklərində və ya dəyişkənliyə məruz qalmasını izah edən müqavilə şərtlərinə əsasən pul vəsaitlərinin axını yalnız ödənilmiş əsas və faiz məbləğlərindən yaranır.

Bu kimi hallarda maliyyə aktivlərinin mənfəət və ya zərər hesabında ədalətli dəyər (MZHƏD) ölçülməsi tələb olunur.

Derivativlər mənfəət zərər hesabına görə ədalətli dəyərde qeydə alınır.

Derivativlər aşağıda qeyd edilmiş üç xüsusiyyəti özündə birləşdirən Maliyyə alətidir.

- Dəyəri müəyyən bir faiz dərəcəsinə, maliyyə aləti qiymətinə, əmtəə qiymətinə, xarici valyuta məzənnəsinə, qiymət indeksi və dərəcələrinə, kredit reytingi və kredit indeksinə və yaxud qeyri maliyyə dəyişkənliyi halında təmin edilən digər parametrlərə uyğun dəyişir, bu hal müqavilənin digər tərəfi üçün spesifik deyil.
- Bazar şərtlərindəki dəyişikliklərə eyni cavabın alınması gözlənilən daha kiçik oxşar müqavilələr üçün ilkin xalis investisiya tələb edilmir.
- Bu kimi hallar gələcək tarixdə həll olunur.

Təşkilat qarşı tərəflərlə derivativ əməliyyatlara daxil olur. Bunlara faiz dərəcəsi svopları, kredit şərtlərinin dəyişdirilməsi, qarşılıqlı valyuta svopları, ilkin valyuta müqavilələri, xarici valyutalar və səhmlər daxildir. Derivativ ədalətli dəyərde qeyd edilir və ədalətli dəyər göstəricisi müsbət olduğu halda aktivlərdə, mənfəət olduğu halda isə öhdəliklərdə tanınır. Bu cür derivativlərin xüsusi dəyəri və ədalətli dəyəri ayrı ayrılıqda açıqlanır.

Derivativlərin ədalətli dəyərindəki dəyişikliklər hedcinq mühasibat uçotu tətbiq edilmədiyi hallarda xalis ticarət gəlirinə daxil edilir.

**31 DEKABR 2021-Cİ İL TARİXİNDƏ BİTƏN İL ÜZRƏ
MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR**

(Azərbaycan Mənatı ilə)

4. ƏSAS UÇOT PRİNSİPLƏRİNİN XÜLASƏSİ (davamı)

Daxili derivativlər

Daxili derivativlər özündə kənar derivativləri də birləşdirməklə kombine maliyyə alətinin tək derivativlərə bənzər bir şəkildə fərqləndiyini təsvir edən hibrid alətin tərkib hissəsidir. Daxili derivativlər pul vəsaitlərinin müəyyən bir faiz dərəcəsinə uyğun olaraq dəyişdirilməli olan müqavilə ilə başqa cür tələb olunacaq pul vəsaitlərinin hərəkətlərinin bir hissəsi və ya hamısı, maliyyə aləti qiyməti əmtəə qiyməti, valyuta məzənnəsi, qiymətlər və ya dərəcələr indeksləri, kredit reytingi və ya kredit indeksi və ya digər dəyişənlərə səbəb olur. Bir maliyyə alətinə əlavə edilmiş, lakin həmin alətdən asılı olaraq müqavilə ilə ötürülən və ya həmin alətdən fərqli bir qarşı tərəfə malik olan bir derivativ əlavə törəmə deyil, ayrıca bir maliyyə aləti hesab olunur. Maliyyə aktivlərində yerləşdirilən derivativlər, borc öhdəlikləri və qeyri-maliyyə tərəfdaş əlaqələri ayrı-ayrı törəmə alətləri kimi qiymətləndirilmiş və ədalətli dəyərində qeyd edilmişdir. Əgər bir derivativ anlayışına (yuxarıda müəyyən edilmiş şəkildə) cavab verərlərsə, onların iqtisadi xüsusiyyətləri və riskləri əsas müqavilənin şərtləri ilə sıx əlaqədar deyildir və əsas müqavilənin özü ticarət üçün yaxud mənfəət və ya zərər hesabında ədalətli dəyər təyin edilməsi üçün nəzərdə tutulmamışdır. Əsas müqavilədən ayrılmış daxili derivativlər ticarət portfelində ədalətli dəyər əks etdirilən dəyişikliklərlə təqdim edilir. Təşkilat bu şəkildə maliyyə öhdəlikləri və qeyri-maliyyə müqavilələrinə daxil edilmiş derivativlərin uçotunu aparır. Maliyyə aktivləri biznes modelinə və YƏMFÖ qiymətləndirmələrinə əsasən təsnifləşdirilir.

Digər məcmu gəlirlər hesabına ədalətli dəyər tətanınan kapital alətləri

Təşkilat, nadir hallarda ilkin tanınma zamanı maliyyə alətlərini 32 saylı MUBS Maliyyə alətləri: "Təqdimat standartına uyğun gəlirsə və ticari məqsədlə saxlanılırsa digər məcmu gəlirlər hesabına ədalətli dəyər tətanıyır. Bəzi kapital investisiyalarını, digər məcmu gəlirlər hesabına ədalətli dəyər tə kapital alətləri kimi sinifləndirməyi seçirlər. Bu kapital alətlərində gəlir və zərərlər heç zaman mənfəət və ya zərər hesabına geri tanınma bilməz. Dividendlər, ödəmə haqqı təşkil edildiyində, təşkilatların xərclərinin bir qisminin kompensasiya edilərək gəlir əldə etmələri kimi hallar- məsələn ,digər məcmu gəlirlərdə qeyd olunan mənfəət istisna olmaqla, eynilə digər fəaliyyət gəlirləri kimi, mənfəət və ya zərər hesabında öz əksini tapır. Digər məcmu gəlirlərdə ədalətli dəyər tətanınan kapital alətləri, dəyərsizləşmə qiymətləndirilməsindən kənar tutulmaqdadır.

Alınmış Borclar və digər borc götürülmüş məbləğlər.

İlkin tanınmadan sonra, alınmış borclar və borc götürülmüş məbləğlər, amortizasiya edilmiş xərclər kimi ölçülür. Amortizasiya edilmiş xərclər, effektiv faiz dərəcəsinin daxili hissəsi olan maliyyə xərcləri, hər hansı bir endirim, və ya premiya fondları nəzərə alınaraq hesablanmaqdadır. Həm kapital, həm də öhdəlik komponentlərini özündə cəmləşdirən mürəkkəb maliyyə alətləri dərc olunma tarixində ayrılır.

Təşkilatlar, qeyri-törəmə alətlərinə mühasibat əməliyyatlarını yerinə yetirərkən, ilk öncə bu alətlərin mürəkkəb olub olmadığını müəyyən edir və daha sonra bu alətin hər bir komponentini ayrı ayrılıqda, maliyyə aktiv, öhdəliyi və ya kapital kimi, MUBS 32 əsasında, təsnifləşdirir. Geri dönüşdürüləbilən alətlərin öhdəlik və kapital komponentlərinin təsnifi, bəzi səhmdarlar üçün bir variantın istifadəsi baxımından iqtisadi cəhətdən sərfəli görünsədə, geri dönüşüm əməliyyatının tətbiqi zamanı dəyişiklik səbəbiylə yenidən nəzərdən keçirilə bilməz. Mürəkkəb maliyyə alətinin ilkin sərmayəsinin kapital və öhdəlik komponentlərinə ötürülməsi zamanı, kapital, alətin bütün həqiqi dəyərinin qalıq məbləğlərinin ixracından sonrakı halı olaraq dəyərləndirilir və bu məbləğ öhdəliklər üçün ayrı bir şəkildə qeyd olunur. Hər hansı bir mürəkkəb maliyyə alətinə bağlı olan törəmə tərkibli alətlərin dəyəri, kapitaldan fərqli olaraq, öhdəlik komponentlərinə daxil olmaqdadır.

Təşkilatlar kapital və öhdəlik bölgüsünü müəyyən etdikdən sonra, sonrakı mərhələ olaraq, öhdəliklərin ayrı ayrılıqda nəzərə alınması vacib olan törəmələrə malik olub olmadığını müəyyənləşdirməlidir.

**31 DEKABR 2021-Cİ İL TARİXİNDƏ BİTƏN İL ÜZRƏ
MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR**

(Azərbaycan Mənatı ilə)

4. ƏSAS UÇOT PRİNSİPLƏRİNİN XÜLASƏSİ (davamı)

Mənfəət və ya zərər hesabına ədalətli dəyərlə tanınan maliyyə aktivləri və öhdəlikləri

Bu kateqoriyaya aid olan maliyyə aktivləri və öhdəlikləri, kommersiya məqsədli olmayan və ilkin mühasibat prosesi zamanı rəhbərlik tərəfindən müəyyən olunan və ya icbari şəkildə MHBS 9 nəzdində həqiqi dəyəri ölçülə bilən kateqoriyalardır.

Rəhbərlik ilkin uçot sonrası yalnız aşağıda göstərilən kriteriyalardan biri yerinə yetirildiyində mənfəət və ya zərər hesabına ədalətli dəyərlə tanınan bir alət müəyyən edir. Bu cür təyinatlar hər bir alət üzrə ayrıca həyata keçirilir:

- müvafiq təyinat mühasibat uçotunda fərqli tanınma halında yarana biləcək uyğunsuzluqları aradan qaldırır və ya əhəmiyyətli dərəcədə azaldırsa və ya
- Borclar risklərin idarə edilməsi siyasəti və ya investisiya strategiyasına əsasən idarə olunan və onların fəaliyyəti ədalətli dəyər əsasında qiymətləndirilmiş maliyyə öhdəlikləri qrupunun bir hissəsidirsə və ya
- Bir və ya daha çox derivativi olan öhdəliklər, əksər hallarda istənilən pul vəsaitlərinin hərəkəti əhəmiyyətli dərəcədə dəyişməyincə müqavilə ilə və ya bənzər bir alətlə əlaqədar derivativlərin ayrılmasının qadağan edildiyi hesab edilirsə

Mənfəət və ya zərər hesabına ədalətli dəyərlə tanınan maliyyə aktivləri və maliyyə öhdəlikləri ədalətli dəyerdə maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda əks etdirilir.

Ədalətli dəyerdəki dəyişikliklər Təşkilatın öz kredit riskindəki dəyişikliklər səbəbindən öhdəliklərin ədalətli dəyərində hərəkətlər istisna olmaqla, mənfəət və zərər hesabatında qeydə alınır. Ədalətli dəyerdəki dəyişikliklər digər məcmu gəlirlər vasitəsilə öz kredit ehtiyatında qeydə alınır və mənfəət və zərəre geri qaytarılmır. Mənfəət və ya zərər hesabatında əks etdirilən alətlər üzrə əldə edilmiş və ya hesablanmış faizlər, faiz gəliri və ya faiz xərci ilə, hər hansı bir endirim / mükafat və alət əməliyyatının xərclərini alətin ayrılmaz bir hissəsi kimi nəzərə almaqla və effektiv faiz dərəcəsi ilə istifadə etməklə hesablanır.

Səhmdar alətlərinin payı üzrə dividend gəlirləri, ödəniş hüququ təsis edildikdə, digər əməliyyat gəlirləri kimi mənfəət və ya zərərdə qeydə alınır.

Maliyyə aktivlərinin və öhdəliklərinin tanınmasının dayandırılması

Şərtlərin və şəraitlərin əhəmiyyətli dərəcədə dəyişdirilməsinə görə tanınmanın dayandırılması

Yeni tanınmış kreditlər GKZ ölçmə məqsədləri üçün yeni kredit dəyərsizləşmiş hesab edilənə qədər 1-ci Mərhələdə təsnifləşdirilir. Təşkilat müştəriyə kredit verilməsinin dayandırılıb-dayandırılmamasını qiymətləndirərkən, digərləri arasında aşağıdakı faktları nəzərdə saxlayır:

- Kreditin valyutasının dəyişməsi
- Kapital xüsusiyyətlərinin təqdimatı
- Qarşı tərəfdəki dəyişiklik
- Dəyişikliklərin bu cür tanınması müqabilində modifikasiya alətləri artıq SPPİ meyarlarına cavab verməyəcəyinin məlum olması

31 DEKABR 2021-Cİ İL TARİXİNDƏ BİTƏN İL ÜZRƏ
MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR

(Azərbaycan Mənatı ilə)

4. ƏSAS UÇOT PRİNSİPLƏRİNİN XÜLASƏSİ (davamı)

Əgər dəyişiklik nəgd pul vəsaitlərinin axışında əhəmiyyətli dərəcədə fərqliliyə səbəb olursa, dəyişiklik tanınmanın dayandırılmasına gətirib çıxara bilməz. Orijinal ehtimal olunan faiz dərəcələrində diskontlaşdırılmış pul vəsaitlərinin hərəkətindəki dəyişikliyə əsasən, Təşkilat, hər hansı bir dəyərdən düşmə (dəyərsizləşmə) halları qeyd edilmədiyi təqdirdə, bununla bağlı olaraq mənfəət və zərər hesabına dəyişikliklərin təsirini uçota alır.

Əsaslı dəyişikliklərdən başqa tanınmanın dayandırılması halları

Maliyyə aktivləri

Maliyyə aktivindən pul vəsaitlərinin hərəkətini almaq hüququ başa çatdıqda maliyyə aktivinin (və ya mümkün olduqda, maliyyə aktivinin bir hissəsi və ya oxşar maliyyə aktivlərinin bir hissəsi) tanınması dayandırılır.

Təşkilat maliyyə aktivini yalnız və yalnız aşağıdakı hallarda köçürə bilər :

- Təşkilat maliyyə aktivlərindən pul vəsaitlərinin axınını əldə etmək üçün müqavilə hüquqlarını köçürmüşdür, və ya,
- Pul vəsaitlərinin hərəkəti hüququnu saxlayır, lakin "ötürmə" razılaşması ilə üçüncü tərəfə maddi gecikmə olmadan alınan pul vəsaitlərinin hamısını tam ödəmək öhdəliyi götürür ki, bu ödəniş qaydaları Təşkilatın maliyyə aktivini üzrə pul vəsaitlərinin axınını ("əsas aktiv") almaq üzrə müqavilə hüquqlarını saxladığı əməliyyatlardır, lakin həmin pul vəsaitlərinin hərəkəti bir və ya bir neçə müəssisəyə ("son alıcılara"), aşağıdakı üç şərt yerinə yetirildikdə ödənilir:
- Təşkilat, alınmış məbləğin tam ödənilməsi və faiz dərəcələrinə uyğun faiz məbləğləri ilə qısamüddətli avanslar istisna olmaqla, orijinal aktivdən ekvivalent məbləğlərin yığımını həyata keçirmədiyi halda, alıcılara məbləğləri ödəmək öhdəliyi yoxdursa
- Təşkilat, potensial alıcılara təminat olaraq təqdim etdiyi aktivdən başqa, hər hansı bir digər orijinal aktivini sata və ya girov qoya bilməzsə
- Təşkilat potensial alıcılar adına toplanan pul vəsaitlərini əhəmiyyətli gecikmə olmadan təhvil vermək məcburiyyətindədirsə

Əlavə olaraq, Təşkilat pul və pul ekvivalentlərində investisiyalar istisna olmaqla, yığım tarixi və potensial alıcılara lazım olan pul köçürmə tarixləri arasında olan dövr ərzində qazanılmış faizlər də daxil olmaqla, bu cür pul axınlarını yenidən investisiya etmək hüququna malik deyildir. Transfer yalnız tanınmanın dayandırılması hallarına uyğunlaşdırılır, həmçinin :

- Təşkilat aktivin bütün risklərini və mükafatlarını əhəmiyyətli dərəcədə ötürmüşdür və ya,
- Təşkilat aktivin bütün risklərini və mükafatlarını əhəmiyyətli dərəcədə nə ötürmüş nə də saxlamamışdır, lakin aktiv üzrə nəzarətin ötürülməsini təmin etmişdir.

Təşkilat, bütün əsaslı riskləri və mükafatlarını əhəmiyyətli dərəcədə köçürmədikdə və ya əlində saxlamadıqda, yalnız aktivin nəzarətini özündə saxlayıbsa, aktiv yalnız Təşkilatın davamlı təsirini əhəmiyyətlilik dərəcəsi ilə tanınır və bu halda Təşkilat həmçinin əlaqəli öhdəliyi tanınmalıdır. Köçürülmüş aktiv və əlaqəli öhdəlik Təşkilatın əlində saxladığı hüquq və öhdəlikləri əks etdirən əsaslarla ölçülür.

**31 DEKABR 2021-Cİ İL TARİXİNDƏ BİTƏN İL ÜZRƏ
MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR**

(Azərbaycan Manatı ilə)

4. ƏSAS UÇOT PRİNSİPLƏRİNİN XÜLASƏSİ (davamı)

Köçürülmüş aktiv üzərində təminat şəkli alan davamlı müdaxilə və təsir gücü, aktivini orijinal balans dəyərinin altında və Təşkilatın ödəməsi tələb oluna biləcək maksimum məbləğlə ölçülür. Davamlı təsir köçürülmüş aktiv üzrə yazılı və ya satın alınan bir variantın (və ya hər ikisinin) formasını alırsa, Təşkilatın aktivini yenidən satın alma prosesində ödəməsi lazım gələn dəyərdə ölçülür. Ədalətli dəyərlə ölçülmüş bir aktiv üzrə yazılı təklif seçimi olması halında, Təşkilatın davam edən təsirinin əhatəsi, köçürülmüş aktivin ədalətli dəyəri və seçmə əməliyyat qiymətinin aşağı olması şərtlərlə məhdudlaşır.

Maliyyə öhdəlikləri

Maliyyə öhdəliklərinin tanınması öhdəliklərin sıfırlanması, ləğv edilməsi ya da vaxtının bitməsi hallarında dayandırılır.

Mövcud maliyyə öhdəliyi eyni kredit verəndən əhəmiyyətli dərəcədə fərqli şərtlər ilə əvəz edildikdə və ya mövcud öhdəliyin şərtləri əhəmiyyətli dərəcədə dəyişdirildikdə, belə bir mübadilə və ya dəyişiklik öz öhdəliklərinin tanınmasının dayandırılması və yeni öhdəliklərin tanınması kimi qəbul edilir. Orijinal maliyyə öhdəliklərinin balans dəyəri və ödənilməli ödənişlər arasındakı fərq mənfəət və zərərdə tanınır.

Maliyyə aktivlərinin dəyərdən düşməsi

Gözlənilən Kredit Zərərlərinin tanınması prinsiplərinə ümumi baxış

Təşkilat hər hesabat dövrünün sonunda, ilkin tanınmadan sonra maliyyə alətlərinin kredit riskinin əhəmiyyətli dərəcədə artıb-artmadığını, maliyyə alətlərinin qalan faydalı ömrü ərzində dəyərsizləşmə riskindəki dəyişikliyi diqqətə alaraq qiymətləndirmə aparmaq siyasətini həyata keçirmişdir.

Yuxarıdakı prosesə əsaslanaraq Təşkilat kreditlərini aşağıda açıqlandığı şəkildə Mərhələ 1, Mərhələ 2, Mərhələ 3 və dəyərsizləşmiş (AYKD) kreditlər kimi qruplaşdırır.

Mərhələ 1: Kreditlərin ilkin tanınması, Təşkilat 12 aylıq GKZ-ə əsaslanan ehtiyat məbləğini tanıyır. Mərhələ 1 kateqoriyasında qruplaşdırılan kreditlər həmçinin kredit riskinin artaraq Mərhələ 2-dən yenidən təsnifləşdirilmiş kreditləri də özündə cəmləşdirir.

Mərhələ 2: Borc verildikdən sonra kredit riskində əhəmiyyətli artım baş verdikdə, Təşkilat kreditin gözlənilən faydalı ömrü ərzində yarana biləcək zərərlər üçün ehtiyat yaradır. Mərhələ 2 kreditləri əlavə olaraq, kredit riskinin artdığı və kreditin Mərhələ 3-dən etibarən yenidən təsnifləşdirildiyi təsislərdə ehtiva edir.

Mərhələ 3: Əhəmiyyətli dərəcədə dəyərsizləşmə müşahidə olunan kreditlər. Təşkilat kreditin gözlənilən faydalı ömrü ərzində yarana biləcək zərərlər üçün ehtiyat yaradır.

AYKD: Alınan və ya yaradılan kredit aktivləri üçün ilkin tanınmada dəyərsizləşmə müşahidə olunan maliyyə aktivləridir. AYKD aktivləri orijinal tanınmalar sırasında ədalətli dəyərdə qeydə alınır və faiz gəlirinin sonrakı tanınmaları effektiv faiz dərəcəsinə əsaslanır. GKZ yalnız ehtimal edilən dəyərsizləşmədə növbəti dəyişiklik olduğunda tanınır və ya genişləndirilir.

Təşkilatın geri ödənilməmiş kredit məbləğləri ilə bağlı bərpa olunmasına dair gözləntisi qalmadığı hallarda bütünlüklə və ya hissəvi maliyyə aktivinin ümumi balans dəyəri azaldılır. Bu, maliyyə aktivinin tanınmasının (qismən) dayandırılması hesab olunur.

**31 DEKABR 2021-Cİ İL TARİXİNDƏ BİTƏN İL ÜZRƏ
MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR**

(Azərbaycan Mənatı ilə)

4. ƏSAS UÇOT PRİNSİPLƏRİNİN XÜLASƏSİ (davamı)

Gözlənilən kredit zərərlərinin hesablanması

Təşkilatlar effektiv faiz dərəcəsinə qədər azalmış qısamüddətli nağd pul daxilolmalarını ölçmək üçün dörd ehtimal yönümlü ssenariyə dayanaraq gözlənilən kredit zərərlərini hesablayırlar. Qısamüddətli nağd pul azalmaları müqaviləyə uyğun olaraq müəssisəyə ödənilməli pul axınları ilə müəssisənin ümumilikdə əldə etməyi gözlədiyi məbləğ arasındakı fərqdır.

Gözlənilən kredit zərərlərinin hesablanmasında əsas elementlər aşağıdakılardır:

- Defolt ehtimalı- (Öhdəliyin yerinə yetirilməməsi ehtimalı) verilmiş zaman kəsiyində ödənilməmə ehtimalının təxmini hesablanmasıdır.

Defolt ehtimalı bəzən yalnız dəyərləndirilən zaman müddətində baş verə bilər, lakin, ehiyatlar portfel daxilində davamlı olaraq saxlanılmış ola bilər.

- Defolt ehtimalında açıqlanma- hesabat tarixindən sonra əsas məbləğin və faizin müqavilə ilə müəyyən edilmiş və ya hər hansı digər formada təyin edilən geri ödəmə şərtləri daxil olmaqla, təklif edilən güzəştlərdən mümkün azalmaların və gecikmiş ödəmələrə yığılmış faizlərin nəzərə alınaraq gələcək tarixdəki defoltun açıqlama qeydlərində yaradacağı dəyişikliklərin əvvəlcədən təxmin edilməsidir.
- Defolt ehtimalında mümkün zərərlər- Verilmiş müddət ərzində defolt hadisəsinin baş verməsindən yaranan zərərlərin əvvəlcədən təxmin edilməsidir. Bu daha çox müqavilə üzrə məbləğlər ilə borc verənin qoyulmuş girovların realizasiyası da daxil olmaqla almağı gözlədiyi məbləğ arasındakı fərqi əsaslanır.

Gözlənilən kredit itkilərini əvvəlcədən dəyərləndirərkən dörd müxtəlif ssenariləri nəzərə alınır (əsas vəziyyət, qalxış, yumuşaq düşüş (enmə 1), və daha kəskin enmə (enmə2)). Bunların hər biri müxtəlif defolt ehtimalı, defolt vəziyyətində açıqlama və defolt ehtimalında mümkün zərərlərlə əlaqəlidir. Vəziyyətdən asılı olaraq, ödənilməyən borcların ödənilmə ehtimalının və girovun dəyərinin və ya aktivin satılmasından əldə ediləcək məbləğin də nəzərə alınaraq geri qaytarılmasına dair müxtəlif ssenarilər də daxil edilə bilər.

Kredit kartları və digər dövriyyə vəsaitləri istisna olmaqla kredit zərərlərində maksimum dövr Təşkilat hüquqi cəhətdən daha erkən müddətə tanınmalı olduğu hallar istisna olmaqla maliyyə alətinin müqavilə müddəti ilə müəyyən edilir.

Dəyərsizləşmə zərərləri və azadolmalar maliyyə aktivinin balans dəyərinə müəyyən edilmiş alınmamış borc öhdəliyinə görə yaradılan gözlənilən kredit zərərləri üzrə ehtiyatlardan formalaşan modifikasiya zərərləri və ya gəlirlərindən ayrılıqda balansda və açıqlama qeydlərində öz əksini tapır. Gözlənilən kredit zərəri metodunun mexanizmlərini aşağıdakı kimi izah etmək olar:

- 1-ci mərhələ: Təşkilat hesabat tarixindən sonrakı 12 aylıq müddət ərzində maliyyə alətinin mümkün ödənilməmə ehtimalının nəticəsi kimi istifadə müddəti üzrə gözlənilən kredit zərərinin 12 aylıq nisbətini hesablayır. Təşkilat hesabat tarixindən sonrakı növbəti 12 aylıq müddət üçün gözlənilən ödənilməmə hadisəsinə ehtiyat məbləğini hesablayır.

Bu gözlənilən 12 aylıq ödənilməmə ehtimalları effektiv faiz dərəcəsinə yaxınlaşana qədər azaldıb, ödənilməmə hadisəsində gözlənilən itkilərin miqdarında vurularaq, ödənilməmə hadisəsində açıqlama qeydlərinin proqnozlaşdırılmasına istifadə olunur. Hər dörd ssenari üçün bu hesablamalar yuxarıda izah edildiyi kimidir.

**31 DEKABR 2021-Cİ İL TARİXİNDƏ BİTƏN İL ÜZRƏ
MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR**
(Azərbaycan Manatı ilə)

4. ƏSAS UÇOT PRİNSİPLƏRİNİN XÜLASƏSİ (davamı)

- 2-ci mərhələ: Borcun kredit riski orijinaldan əhəmiyyətli dərəcədə artdıqda Təşkilat istifadə müddəti üzrə gözlənilən kredit zərəri ehtiyatı yaradır. Mexanizmlər ssenarilər də daxil olmaqla yuxarıda izah edilən digər ssenarilərlə oxşarlıq təşkil etsə də ödənilməmənin ehtimalı və ödənilməmə hadisəsində zərərlərin miqdarı maliyyə alətinin istifadə müddətinə əsasən proqnozlaşdırılır. Ehtimal olunan nağd pul ehtiyatları orijinal effektiv faiz dərəcəsinə yaxın məbləğə qədər azaldılır.
- 3-cü mərhələ: Təşkilat kredit dəyərsizləşməsi nəzərə alınan borclara gözlənilən istifadə müddəti üzrə kredit zərərləri hesablayır. Bu metod 2-ci mərhələdə verilən ödənilməmə ehtimalı 100% müəyyən edilmiş aktivlərlə oxşardır.
- Alınmış və ya orijinal kredit dəyərsizləşməsi müəyyən edilən aktivlər ilkin tanınmada kredit dəyərsizləşməsi hesablanan aktivlərdir. təşkilatlar ilkin tanınmadan istifadə müddəti üzrə gözlənilən kredit zərərlərinə yalnızca yığılmış dəyişiklikləri dörd ehtimal yönümlü ssenarilərə əsaslanaraq tanıyır.
- Borc öhdəlikləri və akkreditivlər

Alınmamış borc öhdəliyinə istifadə müddəti üzrə gözlənilən kredit zərərlərini proqnozlaşdırarkən Təşkilat borc öhdəliyinin gözlənilən hissəsinin istifadə müddəti bitdikdən sonra alacağını nəzərdə tutur. Gözlənilən kredit zərəri, dörd ssenarinin ehtimal ağırlığına əsaslanan nağd pulun çəkildiyi təqdirdə, gözlənilən çatışmazlıqların bugünkü dəyərində əsaslanır. Gözlənilən nağd pul çatışmazlığı, kredit üzrə gözlənilən effektiv faiz dərəcəsinə yaxınlaşanda təxirə salınır. Həm kredit, həm də alınmamış bir öhdəlik daxil olan kredit kartları və dövriyyə vəsaitləri üçün gözlənilən kredit zərərləri kreditlə birlikdə hesablanır və təqdim olunur. Kredit öhdəlikləri və akkreditivlər üçün gözlənilən kredit itkiləri ehtiyat məbləği içərisində tanınır.

Digər məcmu gəlirlər içərisində balans dəyəri ilə ölçülən borc alətləri

Digər məcmu gəlirlər içərisində balans dəyərində ölçülmüş borc alətlərinin gözlənilən kredit zərərləri bu maliyyə aktivlərinin qalıq dəyərini maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda azaltmır.

Bunun əvəzində, aktivlərin amortizasiya olunmuş dəyərlə ölçülməsi halında yaranacaq ehtiyata bərabər olan məbləğ, digər məcmu gəlirlərdə mənfəət və ya zərəre müvafiq yığılmış dəyərsizləşmə məbləği olaraq tanınır. Sair məcmu gəlirlərdə yığılmış zərərlər, aktivlərin silinməsi zamanı mənfəət və zərəre hesabına qaytarılır.

Alınmış və ya ilkin tanınmadan kredit dəyərsizləşməsi müəyyən olunmuş maliyyə aktivləri

Alınmış və ya ilkin tanınmada kredit dəyərsizləşməsi müəyyən olunmuş maliyyə aktivləri üçün Təşkilat ilkin tanınmadakı zərəre ehtiyatlarına yalnız yığılmış dəyişiklikləri tanıyır.

Gələcəklə bağlı proqnoz xarakterli məlumatlar

Gözlənilən kredit riski modellərində, təşkilatlar aşağıdakı kimi geniş iqtisadi informasiyalara əsaslanmaqdadır:

- ÜDM artımı
- İşsizlik dərəcəsi
- Mərkəzi bankın faiz dərəcəsi
- Təsərrüfatı qiymətləri indeksi

**31 DEKABR 2021-Cİ İL TARİXİNDƏ BİTƏN İL ÜZRƏ
MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR**

(Azərbaycan Məncəti ilə)

4. ƏSAS UÇOT PRİNSİPLƏRİNİN XÜLASƏSİ (davamı)

Gözlənilən kredit zərərlərinin hesablanması üçün istifadə olunan məlumatlar və modellər, maliyyə hesabatları tarixində bazarın bütün xüsusiyyətlərini əks etdirə bilməz. Belə fərqlər əhəmiyyətli dərəcədə vacib olduqda bunu əks etdirmək üçün, keyfiyyətə uyğun bəzən müvəqqəti olaraq düzəlişlər edilir.

Yuxarıda göstərilən məlumatlar yalnız məsələyə aydınlıq gətirmək məqsədilə seçilmiş ümumi iqtisadi göstəricilərdir. Praktikada əmtəə qiymətləri inflyasiya dərəcələri, valyuta məzənnələri və dövlət büdcəsinin kəsirləri kimi digər göstəricilər də istifadə oluna bilər.

Girov qiymətləndirməsi

Təşkilat maliyyə aktivləri üzərində kredit risklərini azaldılması üçün mümkün olduğu qədər girovdan istifadə etməyə çalışır. Təşkilat, pul, qiymətli kağızlar, akkreditivlər / zəmanətlər, daşınmaz əmlak, debitor borcları, ehtiyatlar, digər qeyri-maliyyə aktivləri və xalis müqavilələr formasında kredit alətləri kimi müxtəlif formalarda mövcud ola bilər. Girov təmin edilmədiyi halda, bu Təşkilatın maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatında qeyd edilmir.

Mümkün olduğu təqdirdə, Təşkilat təminat kimi saxlanılan maliyyə aktivlərini qiymətləndirmək üçün aktiv bazar məlumatlarından istifadə edir. Sabit bazar qiymətinə sahib olmayan digər maliyyə aktivləri modellərdən istifadə etməklə qiymətləndirilir. Daşınmaz əmlak kimi qeyri-maliyyə girovları ipoteka brokerləri kimi üçüncü tərəflərin verdiyi məlumatlara görə və ya mənzil qiymət indeksləri əsasında qiymətləndirilir.

Girovun ötürülməsi

Təşkilatın siyasəti müsadirə edilmiş girovların Təşkilatın daxili əməliyyatları üçün ən yaxşı şəkildə istifadə edilə biləcəyini və ya satılmalı olduğunu müəyyən etməkdir.

Daxili əməliyyatlar üçün yararlı olacağı təsbit edilmiş girovlar üçüncü şəxslərə ötürülməyi dəyərdən aşağı və ya orijinal təmin edilmiş aktivin balans dəyərində hesablanır. Satışın daha əlverişli olduğu müəyyənləşdirilmiş girovlar, satış üçün saxlanılan aktivlərdə, balans dəyərində (əgər aktivlər olduqda) və ya balans dəyərindən qaytarılma tarixində satış üçün çəkiləcək xərclər çıxılmaqla Təşkilatın daxili siyasətinə uyğun olaraq tanınır.

Təşkilat normal fəaliyyəti dövründə pərakəndə portfelində əmlak və ya digər aktivləri fiziki olaraq üçüncü şəxslərə ötürür, adətən auksionda borc öhdəliyini ödəmək üçün xarici agentləri cəlb edir.

Hər hansı əlavə dəyər müştərilərə / borcalanlara qaytarılır. Bu praktikanın nəticəsi olaraq hüquqi ötürülmə prosesinə məruz qalmış yaşayış obyektləri balansda qeyd edilmir.

Silinmələr

Maliyyə aktivləri yalnız bərpa edilməsi mümkün olmadığı halda təsdiq edildiyi zaman qismən və ya tam olaraq silinir. Silinəcək məbləğ yığılmış zərər ehtiyatından çox olduqda, fərq əvvəlcə ümumi balans dəyərinə tətbiq edilən ehtiyata əlavə olunur. Hər hansı bir sonrakı bərpa kredit zərərləri üzrə xərclərə hesablanır.

MHBS-7R.35L maddəsinə əsasən təşkilatlardan dövr ərzində silinmiş və hələ də icra fəaliyyətinə məruz qalan maliyyə aktivləri üzrə qüvvədə olan məbləği açıqlamağı tələb edir. Bu tələb, Təşkilatın aktivini bərpa etmək üçün heç bir əsaslı gözləntiləri olmadığı təqdirdə və əlavə prosedurları icra etməkdən imtina etdikdə silməsinə imkan verən MHBS-9.5.4.4 maddəsinə əsasən tətbiq edilmir.

31 DEKABR 2021-Cİ İL TARİXİNDƏ BİTƏN İL ÜZRƏ
MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR

(Azərbaycan Mənatı ilə)

4. ƏSAS UÇOT PRİNSİPLƏRİNİN XÜLASƏSİ (davamı)

Ədalətli dəyər - qiymətləndirmə tarixində bazar iştirakçıları arasında aparılan əməliyyatlarda aktivin satılması zamanı alınan və ya öhdəliyin köçürülməsi zamanı ödənilən qiymətdir. Aktivin və ya öhdəliyin ədalətli dəyərini müəyyən edərkən Müəssisə mümkün dərəcədə bazarda müşahidə edilə bilən informasiyalardan istifadə edir. Əgər aktivin və ya öhdəliyin ədalətli dəyəri müəyyən oluna bilmirsə, Müəssisə müşahidə edilə bilən məlumatların istifadəsini maksimumlaşdıraraq və müşahidə edilə bilməyən məlumatların istifadəsini minimumlaşdıraraq (oxşar əməliyyatlar üçün qiymətləri, diskontlaşdırılmış pul vəsaitləri hərəkətinin təhlilini və ya emitentin xüsusi hallarda opsiyon qiymət qoyma modelini əks etdirən müqayisəli bazar yanaşmasının istifadəsi) qiymətləndirmə mexanizmlərindən istifadə edir. İstifadə olunan məlumatlar bazar iştirakçılarının nəzərə aldığı aktiv/öhdəliyin xarakteristikalarına uyğundur.

Ədalətli dəyər qiymətləndirmə üçün məlumatların müşahidə edilə bilmə dərəcəsinə və bütünlüklə ədalətli dəyərin müəyyən olunmasında məlumatların əhəmiyyətinə əsaslanaraq müxtəlif iyerarxik kateqoriyalara bölünür:

- 1-ci səviyyə - ədalətli dəyər eyni aktivlər/öhdəliklərin aktiv bazardakı mövcud qiymətindən (dəyişdirilməmiş) əldə edilir.
- 2-ci səviyyə - ədalətli dəyər 1-ci səviyyədə göstərilən mövcud qiymətlərdən fərqli olaraq aktiv və ya öhdəlik üçün birbaşa (məs., qiymətlər) və ya dolaylı yolla (qiymətlərdən əldə olunan) müşahidə edilə bilən məlumatlardan əldə olunur.
- 3-cü səviyyə - ədalətli dəyər müşahidə edilən bazar məlumatlarına əsaslanmayan (müşahidə edilə bilinməyən məlumatlar) aktiv və öhdəliklər üçün məlumatları özündə əks etdirən qiymətləndirmə mexanizmlərindən əldə olunur.

Ədalətli dəyər iyerarxiyasının səviyyələri arasındakı köçürmələr Təşkilat tərəfindən dəyişikliyin baş verdiyi hesabat dövrünün sonunda tanınır.

Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri. Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri asanlıqla müəyyən nağd pul məbləğinə çevrilə bilən və dəyəri cüzi dəyişikliklərə məruz qalan maddələrdir. Pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərinə ilkin ödəmə müddəti üç aydan az olan banklararası bütün depozitlər daxildir. Verilmə tarixində istifadəsi üç aydan çox müddətə məhdudlaşdırılmış vəsaitlər pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərinə aid edilmir. Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri amortizasiya olunmuş maya dəyərində əks etdirilir.

Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar. Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar təsbit edilmiş və ya müəyyən edilə bilən tarixlərdə qaytarılmaq şərti ilə sərbəst surətdə alınıb satıla bilməyən qeyri-derivativ maliyyə alətləri ilə əlaqəsi olmayan debitor borclarının əldə edilməsi və ya yaradılması məqsədilə, Təşkilat tərəfindən müştərilərə avans şəklində nağd pul verildiyi zaman uçota alınır. İlkin qiymətləndirmədən sonra müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar, banklardan alınacaq vəsaitlər EFD metodologiyası istifadə olunmaqla amortizasiya olunmuş dəyerdə dəyərsizləşmə çıxılmaqla müəyyən olunur. Amortizasiya olunmuş dəyər satın alma zamanı edilən güzəştlər və mükafatlar, EFD-in ayrılmaz hissəsi olan haqlar və xərclər nəzərə alınmaqla hesablanır. Buna görə də, Təşkilat faiz gəlirini gözlənilən kreditin müddəti ərzində sabit gəlirlilik dərəcəsinin ən yaxşı qiymətləndirməsini əks etdirən gəlirlilik dərəcəsi istifadə etməklə tanıyır, beləliklə, müxtəlif mərhələlərə aid olan potensial müxtəlif faiz dərəcələrinin təsirini və məhsulun həyat dövrünü (avanslar, cərimə faizləri və xərclər) tanıyır. Dəyərsizləşmiş maliyyə aktivləri ilə bağlı şərtlərə yenidən baxıldıqda, yenidən baxılmış şərtlər əvvəlki şərtlərdən əhəmiyyətli dərəcədə fərqlənsə, yeni aktiv əvvəlcə ədalətli dəyerdə uçota alınır.

31 DEKABR 2021-Cİ İL TARİXİNDƏ BİTƏN İL ÜZRƏ
MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR

(Azərbaycan Manatı ilə)

4. ƏSAS UÇOT PRİNSİPLƏRİNİN XÜLASƏSİ (davamı)

Binalar və avadanlıqlar. Binalar lazım olduqda yığılmış amortizasiyanı və dəyərsizləşmə üzrə ehtiyatı çıxmaqla, ilkin dəyərdə qeydə alınır.

Başə çatdırılmamış tikinti işləri lazım olduqda dəyərsizləşmə üzrə ehtiyatı çıxmaqla, ilkin dəyərdə qeydə alınır. İlkin dəyəərə müvafiq aktivlərin tikintisinin maliyyələşdirilməsi üçün xüsusi və ümumi borc vəsaitlərinin alınması ilə əlaqədar borc vəsaitləri üzrə xərclər daxildir. Tikinti işləri tamamlandıqdan sonra həmin aktivlər müvafiq binalar və avadanlıqlar kateqoriyasına köçürülür və balans dəyərində uçota alınır. Başə çatdırılmamış tikintilər üçün tikinti işləri başə çatdırılmayana qədər amortizasiya hesablanır.

Binalar və avadanlıqların bütün digər növləri lazım olduqda yığılmış amortizasiyanı və dəyərsizləşmə üzrə zərəri çıxmaqla (əgər varsa), ilkin dəyərdə qeydə alınır.

Kiçik həcmli təmir və istismar xərcləri çəkildiyi zaman xərcə silinir. Binalar və avadanlıqların əsas komponentlərinin əvəz edilməsi xərcləri kapitallaşdırılır və əvəz edilmiş hissələr balansdan silinir.

Binalar və avadanlıqlar dəyərsizləşdikdə, onlar binalar və avadanlıqların istifadəsi nəticəsində əldə edilən dəyər ilə satış xərcləri çıxılmaqla ədalətli dəyərdən daha yüksək olan dəyəərə silinir. Aktivin balans dəyərindəki azalma mənfəət və zərəre aid edilir. Aktivin istifadəsi nəticəsində əldə edilən dəyərin və ya satış xərcləri çıxılmaqla, onun ədalətli dəyərinin müəyyən edilməsi üçün istifadə edilən təxminlərdə dəyişiklik baş verdiyi təqdirdə əvvəlki dövrlərdə hər-hansı aktiv üçün qeydə alınmış dəyərsizləşmə üzrə zərərlər bərpa edilir.

Binalar və avadanlıqların satışından yaranan gəlir və zərəre, gəlir məbləği və balans dəyəri arasındakı fərq kimi müəyyən edilir və mənfəət və zərərdə əks etdirilir.

Qeyri-maddi aktivlər. Təşkilatın digər qeyri-maddi aktivlərinə əsasən mühasibat uçotunun aparılması üzrə proqram təminatı və komputer proqramları daxildir. Qeyri-maddi aktivlər yalnızca dəyərinin uyğun olaraq qiymətləndirilə bildiyi və Təşkilata bu qeyri-maddi aktivlə bağlı gələcək iqtisadi səmərənin daxil olacağına ehtimal edildiyi təqdirdə tanınır. Ayrılıqda alınan qeyri-maddi aktivlər ilkin olaraq maya dəyərində tanınır. Müəssisələrin birləşdirilməsi zamanı alınan qeyri-maddi aktivlər satın alındığı tarixdəki ədalətli dəyəri ilə tanınır. İlkin tanımadan sonra, qeyri-maddi aktivlər dəyərindən yığılmış amortizasiya və yığılmış dəyərsizləşmə xərcləri çıxılmaqla tanınır.

Qeyri-maddi aktivlərin faydalı istifadə müddətinin məhdud və ya qeyri-məhdud olmasını qiymətləndirilir. Məhdud istifadə müddəti olan qeyri-maddi aktivlər faydalı istifadə müddəti dövründə amortizasiya olunur. Məhdud istifadə müddəti olan qeyri-maddi aktivlər üçün faydalı istifadə müddəti və amortizasiya metodu ən azı hər maliyyə ilinin sonunda nəzərdən keçirilir. Faydalı istifadə müddətindəki və ya aktivə xas olan gələcək iqtisadi səmərənin gözlənilən istifadəsindəki dəyişikliklər sonradan mühasibat prinsiplərindəki dəyişiklik kimi nəzərə alınan amortizasiya dövrünün və metodologiyasının dəyişməsinə səbəb olur. Məhdud istifadə müddəti olan qeyri-maddi aktivlərin amortizasiya xərcləri mənfəət və zərəre hesabatında ayrı maddə kimi göstərilir.

Amortizasiya. Bina, avadanlıqlar və qeyri-maddi aktivlər üzrə amortizasiya azalan qalıq metoduna əsasən aşağıdakı faiz dərəcələri ilə hesablanır:

Kompüter və rabitə avadanlıqları	25%;
Mebel, qurğular və sair	20%;
Qeyri-maddi aktivlər	10%;

**31 DEKABR 2021-Cİ İL TARİXİNDƏ BİTƏN İL ÜZRƏ
MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR**
(Azərbaycan Mənatı ilə)

4. ƏSAS UÇOT PRİNSİPLƏRİNİN XÜLASƏSİ (davamı)

Aktivin artıq köhnəldiyi və istismar müddəti başa çatdığı halda, satış üzrə təxmin edilən xərclər çıxılmaqla, Təşkilatın həmin aktivin satışı nəticəsində əldə edəcəyi təxmin edilən məbləğ aktivin qalıq dəyəridir. Aktivlərin qalıq dəyərləri və faydalı xidmət müddətləri lazım olduqda hesabat dövrünün sonunda nəzərdən keçirilir və dəqiqləşdirilir.

Digər banklara ödəniləcək vəsaitlər. Digər banklara ödəniləcək vəsaitlər, müxbir banklar tərəfindən Təşkilata nağd pul və ya digər aktivlər verildiyi andan qeydə alınır. Qeyri-derivativ maliyyə öhdəlikləri amortizasiya olunmuş maya dəyərində qeydə alınır. Təşkilat verdiyi borcları geri aldıqda, həmin borc öhdəlikləri maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatdan silinir və öhdəliyin balans dəyəri ilə ödənilmiş məbləğ arasındakı fərq borcun ödənilməsi üzrə yaranan gəlir və ya xərclərə aid edilir. İlk qiymətləndirmədən sonra, digər banklara ödəniləcək vəsaitlər EFD tətbiq olunmaqla amortizasiya olunmuş dəyerdə göstərilir. Amortizasiya olunmuş dəyər EFD-in ayrılmaz tərkib hissəsi olan xərclər və vəsaitlər alınan zaman əldə olunan güzəştlər nəzərə alınmaqla hesablanır.

Borc götürülmüş digər vəsaitlər. Borc götürülmüş digər vəsaitlərə rezident və qeyri-rezident banklar tərəfindən sabit ödəmə müddəti və sabit və ya dəyişkən faiz dərəcələri ilə verilmiş kreditlər daxildir. Borc götürülmüş digər vəsaitlər amortizasiya olunmuş maya dəyərində qeydə alınır. İlk qiymətləndirmədən sonra, borc götürülmüş digər vəsaitlər EFD tətbiq olunmaqla amortizasiya olunmuş dəyerdə göstərilir. Amortizasiya olunmuş dəyər EFD-in ayrılmaz tərkib hissəsi olan xərclər və vəsaitlər alınan zaman əldə olunan güzəştlər nəzərə alınmaqla hesablanır.

Mənfəət vergisi. Mənfəət vergisi Azərbaycan Respublikasının qüvvədə olan və ya hesabat tarixinə qüvvəyə minmiş Azərbaycan qanunvericiliyinə uyğun olaraq hesablanır. Mənfəət vergisi xərci cari və təxirə salınmış mənfəət vergisindən ibarətdir və bu və ya digər dövrdə vergi təsiri bilavasitə digər məcmu gəlirlərdə və ya kapitalda qeydə alınan əməliyyatlar istisna olmaqla, mənfəət və zərərdə qeydə alınır. Cari mənfəət vergisi, cari və əvvəlki dövrlər üzrə vergiyə cəlb edilən mənfəət və ya zərər ilə əlaqədar vergi orqanlarına ödəniləcək və ya onlardan geri alınacaq məbləği təşkil edir.

Vergiyə cəlb edilən mənfəət və ya zərər maliyyə hesabatlarının müvafiq vergi bəyannamələrinin təqdim olunmasından əvvəl təsdiqləndiyi halda, təxmini göstəricilərə əsasən hesablanır. Mənfəət vergisindən başqa digər vergilər inzibati və digər əməliyyat xərcləri kimi qeydə alınır.

Təxirə salınmış mənfəət vergisi öhdəlik metodundan istifadə etməklə, aktiv və öhdəliklərin vergi bazası və maliyyə hesabatlarının hazırlanması məqsədləri üçün onların balans dəyəri arasında yaranan keçmiş illərin vergi zərəri və bütün müvəqqəti fərqlər üçün hesablanır. İlk uçot zamanı istisna hal olaraq, əgər əməliyyat maliyyə mənfəəti və vergiyə cəlb edilən mənfəətə təsir göstərmirsə, aktiv və öhdəliyin ilkin qeydə alınması nəticəsində yaranan müvəqqəti fərqlər üzrə təxirə salınmış vergi hesablanmır (biznes birləşməsi halları istisna olmaqla). Təxirə salınmış vergi qalıqları, qüvvədə olan və ya hesabat dövrünün sonunda qüvvəyə minmiş vergi dərəcələrinə əsasən, müvəqqəti fərqlərin qaytarılacağı və ya keçmiş illərdən yığılmış vergi zərərlərinin istifadə ediləcəyi dövrdə tətbiq edilməli vergi dərəcələrindən istifadə etməklə hesablanır. Gəlirdən çıxılan müvəqqəti fərqlər üzrə təxirə salınmış vergi aktivləri və keçmiş illərin vergi zərərləri o zaman hesablanır ki, bu çıxılmaların realizasiya oluna bilməsi üçün gələcəkdə kifayət qədər vergiyə cəlb ediləcək mənfəətin mövcudluğu ehtimal edilsin.

31 DEKABR 2021-Cİ İL TARİXİNDƏ BİTƏN İL ÜZRƏ
MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR

(Azərbaycan Manatı ilə)

4. ƏSAS UÇOT PRİNSİPLƏRİNİN XÜLASƏSİ (davamı)

Qeyri-müəyyən vergi mövqeləri. Təşkilatın qeyri-müəyyən vergi mövqeləri rəhbərlik tərəfindən hər bir hesabat dövrünün sonunda qiymətləndirilir. Rəhbərlik qrupun vergi mövqeyinə vergi orqanları tərəfindən etiraz edildiyi halda, əlavə vergi öhdəliklərinin yaranmasını ehtimal etdikdə, vergi öhdəlikləri nəzərə alınmır. Bu cür qiymətləndirmə qüvvədə olan və ya hesabat dövrünün sonunda qüvvəyə minmiş vergi qanunvericiliyinin təfsirinə və bu məsələlərə dair hər hansı məhkəmə və ya digər qurumların məlum qərarlarına əsasən aparılır. Mənfəət vergisi istisna olmaqla, cərimələr, penyalar və vergilər üzrə öhdəliklər hesabat dövrünün sonunda öhdəliklərin yerinə yetirilməsi üçün zəruri olan xərclərə dair rəhbərliyin ən yaxşı təxminləri əsasında uçota alınır.

Gəlir və xərclərin uçotu. Bütün borc alətləri üzrə faiz gəlirləri və xərcləri məcmu gəlirlər haqqında hesabatda effektiv faiz metodundan istifadə etməklə hesablama metodu ilə qeydə alınır. Bu metoda əsasən, faiz gəlirləri və xərclərinə müqavilə tərəfləri arasında ödənilmiş və ya alınmış və effektiv faiz dərəcəsinin tərkib hissəsi olan bütün komissiya və haqlar, əməliyyat xərcləri, eləcə də bütün digər mükafat və ya güzəştlər daxildir.

Effektiv faiz dərəcəsinə aid olan komissiya haqlarına maliyyə aktivinin yaradılması və ya alınması, yaxud maliyyə öhdəliyinin (məsələn, ödəmə qabiliyyətinin qiymətləndirilməsi, zəmanətlərin və ya girovun dəyərləndirilməsi və qeydə alınması, maliyyə alətinin təqdim edilməsi şərtlərinin razılaşdırılması və sövdələşmə sənədlərinin hazırlanması haqları) buraxılması ilə əlaqədar əldə edilmiş və ya ödənilmiş komissiya haqları daxildir. Bazar faiz dərəcələri ilə kreditlərin verilməsi üzrə öhdəlik üçün Təşkilat tərəfindən əldə edilmiş komissiya haqları, Təşkilatın xüsusi kredit müqaviləsini imzalayacağı ehtimal edildikdə və kreditin verilməsindən sonra qısa müddət ərzində onun realizasiyasını planlaşdırmadıqda effektiv faiz dərəcəsinin tərkib hissəsi hesab edilir. Təşkilat, kreditlərin verilməsi üzrə öhdəlikləri mənfəət və zərərdə ədalətli dəyərle qeydə alınan maliyyə öhdəlikləri kimi təsnifləşdirmir.

Kreditlərin və digər borc alətlərinin vaxtında qaytarılması ilə bağlı şübhə yarandıqda, onlar dəyərsizləşmə məbləğinin müəyyən edilməsi məqsədilə gələcək pul vəsaitləri hərəkətinin diskontlaşdırılması üçün istifadə edilən effektiv faiz dərəcəsi əsasında faiz gəlirlərini əks etdirməklə bərpa dəyərinə qədər azaldılır.

Bütün digər komissiya gəlirləri, digər gəlirlər və digər xərclər adətən göstərilməli olan ümumi xidmətlərdə faktiki göstərilmiş xidmətlərin payı kimi müəyyən edilmiş konkret əqdin tamamlanma dərəcəsi əsasında asılı olaraq hesablama metodu ilə qeydə alınır. Sindikatlaşdırılmış kreditlər üzrə komissiya haqları, sindikatlaşdırma başa çatdıqda və Təşkilat kredit paketinin hər-hansı hissəsini özündə saxlamadıqda və ya paketin bir hissəsini əqdin digər iştirakçıları kimi eyni effektiv faiz dərəcəsi ilə özündə saxladıqda, gəlir kimi əks etdirilir.

Üçüncü tərəflər üçün əqdlərin təşkili üzrə komissiya gəlirləri (məsələn, kreditlərin, səhmlərin və digər qiymətli kağızların alınması və yaxud qeyd olunan əməliyyatlar nəticəsində əldə edilmiş müəssisələrin alqısı və ya satışı) əqd başa çatdıqda qeydə alınır. Investisiya portfelinin idarə olunması və digər idarəetmə və məsləhət xidmətləri üzrə komissiya gəlirləri xidmətlərin göstərilməsinə dair müqavilələrin şərtlərinə uyğun olaraq adətən sərf edilmiş vaxta proporsional şəkildə əks etdirilir. Investisiya fondlarının aktivlərinin idarə olunması üzrə komissiya gəlirləri bu cür xidmətlərin göstərdiyi dövr ərzində göstərilmiş xidmətlərə proporsional şəkildə qeydə alınır. Eyni prinsip əmlakın idarə edilməsi, maliyyə planlaşdırması və uzun müddət ərzində davamlı olaraq göstərilən depozitari xidmətləri üçün tətbiq edilir.

**31 DEKABR 2021-Cİ İL TARİXİNDƏ BİTƏN İL ÜZRƏ
MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR**

(Azərbaycan Manatı ilə)

4. ƏSAS UÇOT PRİNSİPLƏRİNİN XÜLASƏSİ (davamı)

Xarici valyuta əməliyyatları. Təşkilatın funksional valyutası onun fəaliyyət göstərdiyi əsas iqtisadi mühitin valyutası hesab edilir. Təşkilatın funksional və hesabat valyutası Azərbaycan Respublikasının milli valyutası olan Azərbaycan Manatıdır ("AZN").

Monetar aktiv və öhdəliklər, ARMB-nin müvafiq hesabat tarixinə qüvvədə olan rəsmi valyuta məzənnəsinə əsasən müəssisənin funksional valyutasına çevrilir. Bu cür əməliyyatlar üzrə hesablaşmaların həyata keçirilməsi və ARMB-nin ilin sonuna olan rəsmi valyuta məzənnəsi ilə monetar aktiv və öhdəliklərin funksional valyutaya çevrilməsi nəticəsində yaranan müsbət və mənfi məzənnə fərqləri mənfəət və zərər hesabatında qeydə alınır. İlin sonuna qüvvədə olan valyuta məzənnəsi ilə yerli valyutaya çevrilmə qeyri-monetar maddələrə, o cümlədən pay alətlərinə tətbiq edilmir. Məzənnə dəyişikliklərinin pay qiymətli kağızların ədalətli dəyərində təsiri ədalətli dəyər üzrə yenidən qiymətləndirmə nəticəsində gəlir və ya xərclərin bir hissəsi kimi qeydə alınır.

Əvəzləşdirmə. Maliyyə aktiv və öhdəliklərinin əvəzləşdirilməsi və xalis məbləğin maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda daxil edilməsi, qeydə alınmış məbləğlərin əvəzləşdirilməsi üçün qanunvericiliklə müəyyən edilmiş hüquq, eləcə də əvəzləşdirməni aparmaq və ya eyni zamanda aktivini realizasiya edərək öhdəliyi ödəmək niyyəti mövcud olduğu hallarda həyata keçirilə bilər.

İşçilərə sərf olunan xərclər və müvafiq ayırmalar. Əmək haqları, məvaciblər, Azərbaycan Respublikası Dövlət Pensiya və Sosial Müdafiə Fonduna ödənişlər, məzuniyyət və bülətlənlər üzrə illik ödənişlər, mükafatlar və pul şəklində olmayan imtiyazlar Təşkilatın işçiləri tərəfindən müvafiq xidmətlər göstərildikdə hesablanır.

5. UÇOT SİYASƏTİNİN TƏTBİQİ ZAMANI ƏHƏMİYYƏTLİ EHTİMALLAR VƏ MÜLAHİZƏLƏR

Təşkilat növbəti il ərzində hesabatlarda əks etdirilən aktiv və öhdəliklərin məbləğlərinə təsir göstərən ehtimallar və mülahizələr irəli sürür. Həmin ehtimallar və mülahizələr müntəzəm olaraq rəhbərliyin təcrübəsinə və digər amillərə, həmçinin rəhbərliyin fikrincə mövcud şəraitə uyğun olaraq əsaslandırılmış gələcək hadisələr üzrə təxminlərə əsasən təhlil edilir. Uçot siyasətinin tətbiqi zamanı rəhbərlik həmçinin peşəkar mülahizələr və təxminlər irəli sürür. Maliyyə hesabatlarında əks etdirilən məbləğlərə daha çox təsir göstərən peşəkar mülahizələr və növbəti il ərzində aktiv və öhdəliklərin balans dəyərində əhəmiyyətli düzəlişlərin edilməsinə səbəb olan təxminlərə aşağıdakılar daxildir:

Gözlənilən kredit itkisi üzrə ehtiyatın qiymətləndirilməsi. Amortizasiya edilmiş dəyərdə və digər məcmu gəlirdə ədalətli dəyərdə tanınan maliyyə aktivləri üçün gözlənilən kredit itkisi üzrə ehtiyatın qiymətləndirilməsi gələcək iqtisadi şərait və iqtisadi davranış (məsələn, müştərilərin defolta uğraması və nəticələndiyi zərərlərə dair ehtimallar) haqqında mürəkkəb model və əhəmiyyətli ehtimalların istifadəsini tələb edən sahədir.

GKİ – nin qiymətləndirilməsində mühasibat uçotu tələblərinin tətbiq edilməsi üçün bəzi əhəmiyyətli mülahizələr də tələb edilir, bunlara aşağıdakılar daxildir:

- Kredit riskindəki əhəmiyyətli artım üçün kriteriyanın müəyyənləşdirilməsi;
- GKİ – nin qiymətləndirilməsi üçün müvafiq model və ehtimalların seçilməsi;
- Hər bir növ məhsul/bazar və bununla bağlı GKİ üçün qabaqcadan gözlənilən ssenarilərin və müvafiq ehtiyatların yaradılması; və
- GKİ – nin qiymətləndirilməsi məqsədilə oxşar maliyyə aktivləri qruplarının yaradılması.

Qanunvericilik. Azərbaycanın vergi, valyuta və gömrük qanunvericiliyi müxtəlif dəyişikliklərə məruz qalır.

**31 DEKABR 2021-Cİ İL TARİXİNDƏ BİTƏN İL ÜZRƏ
MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR**
(Azərbaycan Mənatı ilə)

5. UÇOT SİYASƏTİNİN TƏTBİQİ ZAMANI ƏHƏMİYYƏTLİ EHTİMALLAR VƏ MÜLAHİZƏLƏR
(davamı)

Təxirə salınmış vergi aktivinin uçotu. Uçota alınmış təxirə salınmış xalis vergi aktivini vergiyə cəlb olunan gəlirdən gələcək çıxılmalar vasitəsilə əldə olunan mənfəət vergisi məbləğlərindən ibarətdir və maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda qeyd alınır. Təxirə salınmış mənfəət vergisi aktivini müvafiq vergi faydasının realizasiya oluna biləcəyi zaman qeyd alınır. Vergiyə cəlb olunan gələcək mənfəətin və gələcəkdə yaranması ehtimal edilən vergi faydası məbləğinin müəyyən edilməsi rəhbərlik tərəfindən hazırlanmış ortamüddətli biznes planına və onun ekstrapolyasiya nəticələrinə əsaslanır. Biznes-plan rəh bərliyin şəraitə adekvat olan təxminlərinə əsaslanır.

Fasiləsiz fəaliyyət prinsipi. Rəhbərlik hazırkı maliyyə hesabatlarını fasiləsiz fəaliyyət prinsipinə əsasən hazırlamışdır. Belə bir mülahizə irəli sürərkən rəhbərlik Təşkilatın maliyyə vəziyyətini, mövcud planları, əməliyyatların gəlirliliyini və maliyyə resurslarından istifadəni nəzərə almış və son maliyyə böhranının Təşkilatın gələcək əməliyyatlarına təsirini təhlil etmişdir.

Hazırkı maliyyə hesabatlarında təsvir edildiyi kimi, Təşkilat 31 dekabr 2021-ci il tarixində bitən il üzrə 119,082 AZN məbləğində xalis mənfəəti olmuşdur. 31 dekabr 2020-ci il tarixinə Təşkilatın yığılmış zərəri 118,304 AZN təşkil edir.

Lakin, rəhbərlik əmindir ki, bu vəziyyət Təşkilatın gələcək əməliyyatları və likvidliyi üçün əhəmiyyətli təhlükə yaratmır. Rəhbərlik hesab edir ki, təsisçilər gələcəkdə də Təşkilatın fəaliyyətinə dəstək verəcəklər. Hazırkı maliyyə hesabatlarınının 11 saylı Qeydində təsvir edildiyi kimi, cari ildə Təşkilat təsisçilərdən 756,379 AZN borc vəsaiti cəlb etmişdir. Bundan əlavə, 13 saylı Nizamnamə Kapitalı Qeydində göstəriləndiyi kimi, təsisçilər Təşkilatın nizamnamə kapitalını 2020-ci ildə 200,000 AZN artırmışdılar. Həmçinin, karantin rejiminin elan edilməsindən sonra digər məhdudiyətlər Təşkilatın əməliyyatlarına ciddi təsir etməmişdir. Karantin rejiminə riayət etməkdən savayı, təşkilatın əməliyyatları normal qaydada davam etdirmiş, əvvəlki illərlə müqayisədə təsərrüfat fəaliyyətinin bütün parametrlərində əhəmiyyətli artımlar müşahidə olunmuşdur. Belə ki, 2021-ci ildə kredit portfeli 972,601 AZN artmışdır.

6. DƏRC OLUNMUŞ, LAKİN HAZIRDA QƏBUL OLUNMAMIS STANDARTLAR VƏ ŞƏRHLƏR

Hazırkı maliyyə hesabatlarınının təsdiq edilməsi tarixində Təşkilat tərəfindən, qüvvəyə minmə tarixindən əvvəl qəbul edilmiş standart və şərhərdən əlavə, aşağıda göstərilən standart və şərhlər dərc edilmişdir.

Standart	Xarakteristika	Qüvvəyə minmə tarixi
16 saylı MHBS, "İcarələr"	MHBS 16 "İcarələr", 13 yanvar 2016-cı il tarixində dərc olunmuşdur. (a) Yeni Standart icarəyə götürənin bütün icarələr üçün aktiv və öhdəlikləri tanımasını tələb edən vahid mühasibatlıq modelini təqdim edir. İcarəçi istifadə etmə hüququ olan aktivini maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda icarə öhdəlikləri kimi digər aktivlərdən ayrıca olaraq göstərməlidir. (b) Standarta icarəyə götürənlər üçün 2 tanınma istisnası daxildir: "əzdəyərli" aktivlərin icarəsi və qısamüddətli lizinqlər.	1 Yanvar 2019

6. DƏRC OLUNMUŞ, LAKİN HAZIRDA QƏBUL OLUNMAMIŞ STANDARTLAR VƏ ŞƏRHLƏR
(davamı)

Standart	Xarakteristika	Qüvvəyə minmə tarixi
	(c) İcarəçi mənfəət və ya zərər hesabatında əsas aktivin sinfinə uyğun olaraq istifadə etmə hüququ olan aktivin amortizasiya və icarə öhdəlikləri üzrə faiz xərcini tanımalıdır. İcarə verən 16 sayılı MHBS-da tam retrospektiv və ya dəyişdirilmiş retrospektiv yanaşmanı tətbiq etməlidir.	

BMHŞK 23 Mənfəət vergisinin uçotu ilə bağlı qeyri-müəyyənlik

BMHŞK 23-də mənfəət vergisinin uçotu ilə bağlı qeyri-müəyyənliklər yarandıqda vergi mövqeyinin əks etdirilməsi qaydaları müəyyən edilir. Bu Şərh Təşkilatdan tələb edir:

- qeyri-müəyyən vergi mövqelərinin ayrı-ayrılıqda və ya birlikdə qiymətləndirilməli olduğunu müəyyənləşdirməyi; və
- mənfəət vergisi bəyannamələrini təqdim edərkən müəssisə tərəfindən istifadə edilmiş və ya istifadəsi təklif olunmuş qeyri-müəyyən vergi uçotu qaydasının vergi orqanı tərəfindən qəbul edilib-edilməyəcəyi ehtimalını qiymətləndirməyi:
 - qəbul edilərsə, Təşkilat mənfəət vergisi bəyannamələrində istifadə edilmiş və ya istifadəsi nəzərdə tutulmuş vergi uçotuna uyğun vergi mövqeyinin əks olunma qaydasını müəyyənləşdirməlidir.
 - qəbul edilmərsə, Təşkilat vergi mövqeyinin uçotunun müəyyən edilməsində qeyri-müəyyənliyin təsirini ya daha çox ehtimal olunan məbləğ, ya da gözlənilən dəyər metodu əsasında əks etdirməlidir.

Bu düzəlişin tətbiqi Təşkilatın maliyyə hesabatlarına heç bir təsir göstərməmişdir, belə ki, cari ildə Təşkilatın heç bir qeyri-müəyyən vergi mövqeyi olmamışdır.

2015-2017-ci illəri əhatə edən dövr üzrə MHBS-lərə İllik Düzəlişlər, Müəssisələrin birləşməsi adlı MHBS 3, Birgə razılaşmalar adlı MHBS 11, Mənfəət vergisi adlı MUBS 12 və Borclar üzrə məsrəflər adlı MUBS 23-ə düzəlişlər

İllik düzəlişlər dörd Standarta edilmiş düzəlişləri əhatə edir. Mənfəət vergisi adlı MUBS 12-ə düzəlişlərdən başqa, bütün digər düzəlişlər Təşkilatın maliyyə hesabatlarına aid deyildir.

MUBS 12 Mənfəət vergisi. Düzəlişlər, bölüşdürülən mənfəət yaradan əməliyyatların ilkin tanındığı hesabatdan asılı olaraq, dividendlərlə bağlı mənfəət vergisi nəticələrinin müəssisə tərəfindən mənfəət və ya zərər, digər məcmu gəlirlər və ya kapital hesabatında tanınması lazım olduğuna aydınlıq gətirir. Bu hal bölüşdürülmüş və ya bölüşdürülməmiş mənfəətə tətbiq edilən müxtəlif vergi dərəcələrindən asılı deyildir.

Bu düzəliş Təşkilatın maliyyə hesabatlarına təsir göstərməmişdir. Rəhbərlik düzəlişlərin tətbiqinin gələcəkdə Təşkilatın maliyyə hesabatlarına təsir edəcəyini düşünmür.

**6. DƏRC OLUNMUŞ, LAKİN HAZIRDA QƏBUL OLUNMAMIS STANDARTLAR VƏ ŞƏRHLƏR
(davamı)**

Buraxılmış lakin hələ qüvvəyə minməmiş yeni və düzəliş edilmiş MHBS-lər

Bu maliyyə hesabatlarının təsdiqləndiyi tarixə Təşkilat aşağıdakı buraxılmış lakin hələ qüvvəyə minməmiş yeni və düzəliş edilmiş MHBS-ləri tətbiq etməmişdir:

MHBS 17 Sığorta müqavilələri

MHBS 17 sığorta müqavilələrinin tanınması, ölçülməsi, təqdimatı və açıqlanması prinsiplərini müəyyən edir və Sığorta Müqavilələri haqqında MHBS 4-ü əvəz edir.

MHBS 17 birbaşa iştirak xüsusiyyətləri olan sığorta müqavilələri ilə bağlı düzəliş edilmiş dəyişkən ödənişli yanaşmanı əks etdirən ümumi modeli müəyyən edir. Bəzi meyarlar sığorta haqqının bölüşdürülməsi yanaşmasından istifadə edərək qalan sığorta təminatı üçün öhdəliyi qiymətləndirməklə yerinə yetirildikdə ümumi model sadələşdirilmiş olur.

Ümumi model mövcud fərziyyələrdən gələcək pul daxilolmalarının məbləğini, vaxtını və onlarla bağlı qeyri-müəyyənliyi qiymətləndirmək üçün istifadə edir və həmin qeyri-müəyyənliyin dəyərini dəqiq ölçür. Ümumi modeldə bazar faiz dərəcələri sığortalıların opsiyonları və zəmanətləri nəzərə alınır.

Standart daha erkən tətbiqinə icazə verilməklə 1 yanvar 2021-ci il tarixdə başlayan və ondan sonrakı illik hesabat dövrləri üçün qüvvədədir. Qeyri-praktik olduğu hallar istisna olmaqla, bu standart retrospektiv qaydada tətbiq olunur və bu halda dəyişiklik edilmiş retrospektiv yanaşma və ədalətli dəyər yanaşması tətbiq olunur. MHBS 17-yə düzəlişlərin ilkin layihəsi MHBS 17 nəşr olunduqdan sonra onun tətbiqi ilə bağlı yaranan problemlərə və çətinliklərə aydınlıq gətirir. Təklif olunan əsas dəyişikliklərdən biri MHBS 17-nin ilkin tətbiq tarixinin bir ilədək yeni 1 yanvar 2022-ci il tarixində başlayan və ondan sonrakı illik dövrlərə təxirə salınması ilə bağlıdır. Keçid tələbləri məqsədləri üçün, ilkin tətbiq tarixi müəssisənin standartı ilk dəfə tətbiq etdiyi illik hesabat dövründə başlayır, keçid tarixi isə ilkin tətbiq tarixindən bilavasitə öncəki dövrün əvvəlinə təsadüf edir.

**31 DEKABR 2021-Cİ İL TARİXİNDƏ BİTƏN İL ÜZRƏ
MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR**

(Azərbaycan Mənatı ilə)

**6. DƏRC OLUNMUŞ, LAKİN HAZIRDA QƏBUL OLUNMAMIŞ STANDARTLAR VƏ ŞƏRHLƏR
(davamı)**

Əhəmiyyətliyin müəyyən edilməsi haqqında MUBS 1 və MUBS 8-ə düzəlişlər

Düzəlişlərin məqsədi MHBS standartlarında verilən əhəmiyyətlik anlayışına düzəliş etmək deyil, MUBS-1-də verilən əhəmiyyətlik anlayışını daha anlaşıqlı etməkdir. Əhəmiyyətli məlumatın əhəmiyyətli olmayan məlumatla "gizlədilməsi" konsepsiyası yeni anlayışın bir hissəsi kimi daxil edilmişdir.

İstifadəçilərə təsir edən əhəmiyyətlik meyarı "təsir edə bilər" ifadəsi "əhəmiyyətli təsir edə bilməsi gözlənilir" ifadəsinə dəyişdirilmişdir.

MUBS 8-dəki əhəmiyyətlik anlayışı MUBS 1-dəki əhəmiyyətlik anlayışına istinadla əvəz edilmişdir. Bundan əlavə, MUBSS uyğunluğu təmin etmək məqsədilə əhəmiyyətlik anlayışı olan və ya "əhəmiyyətlik" termininə istinad edilən digər standartlara və Konseptual Əsaslara dəyişiklik etmişdir.

Dəyişikliklər daha erkən tətbiqinə icazə verilməklə gələcək dövrlərə yeni 1 yanvar 2020-ci il tarixində başlayan və ya ondan sonrakı illik dövrlərə şamil olunur.

MHBS standartlarındakı Konseptual Əsaslara edilən İstinadlara düzəlişlər

29 mart 2018-ci il tarixdə nəşr olunduqdan sonra qüvvəyə minən düzəliş olunmuş Konseptual əsaslarla birlikdə, MUBSS həmçinin MHBS standartlarında Konseptual Əsaslara edilmiş istinadlara dəyişikliklər buraxmışdır. Bu sənədə MHBS 2, MHBS 3, MHBS 6, MHBS 14, MUBS 1, MUBS 8, MUBS 34, MUBS 37, MUBS 38, MHBSŞK 12, MHBSŞK 19, MHBSŞK 20, MHBSŞK 22 və SŞK-32-yə düzəlişlər daxildir.

Lakin düzəlişlərin heç də hamısı konseptual əsaslara istinadlar və ya oradan sitatlarla bağlı həmin bildirişləri onların düzəliş edilmiş Konseptual əsaslara istinad etməsi məqsədilə yeniləmir. Bəzi bildirişlər onların yalnız Konseptual əsasların hansı versiyasına istinad etdiklərini (2001-ci ildə MUBSS tərəfindən qəbul edilmiş MUBS Konseptual Əsaslar, 2010-cu ilin MUBSS Konseptual əsasları və ya 2018-ci ildə düzəliş edilmiş yeni Konseptual Əsaslar) qeyd etmək və ya Standartlardakı anlayışların düzəliş edilmiş Konseptual Əsaslardakı yeni hazırlanmış anlayışlarla əvəz edilmədiyini qeyd etmək üçün yenilənir. Düzəlişlər, bəzi halda faktiki olaraq yenilənmələr erkən tətbiqinə icazə verilməklə 1 yanvar 2020-ci il tarixində başlayan və ya ondan sonrakı illik dövrlər üçün qüvvədədir.

BOKT "FALCON FINANCE" MMC**31 DEKABR 2021-Cİ İL TARİXİNDƏ BİTƏN İL ÜZRƏ
MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR***(Azərbaycan Manatı ilə)***7. PUL VƏSAİTLƏRİ VƏ ONLARIN EKVİVALENTLƏRİ**

	31 dekabr 2021-ci il	31 dekabr 2020- ci il
Banklarda olan pul vəsaitləri	67,477	6,834
Azərpoçt MMC	-	13,568
	67,477	20,402

Pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərinin kredit keyfiyyətinə görə təhlili aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

	31 dekabr 2021-ci il	31 dekabr 2020- ci il
<i>Cari və dəyərsizləşməmiş</i>		
Azərbaycanın ən böyük 15 bankında	67,477	6,834
Azərpoçt MMC	-	13,568
	67,477	20,402

Pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərinin valyuta növlərinə görə təhlili aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

	31 dekabr 2021-ci il	31 dekabr 2020- ci il
<i>Cari və dəyərsizləşməmiş</i>		
Azərbaycan manatı	67,477	20,402
ABŞ dolları	-	-
	67,477	20,402

BOKT "FALCON FINANCE" MMC

**31 DEKABR 2021-Cİ İL TARİXİNDƏ BİTƏN İL ÜZRƏ
MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR**

(Azərbaycan Manatı ilə)

8. MÜŞTƏRİLƏRƏ VERİLMİŞ KREDİTLƏR VƏ AVANSLAR

	31 dekabr 2021-ci il	31 dekabr 2020-ci il
İstehlak kreditləri	709,272	192,952
Ticarət kreditləri	785,281	323,568
Kreditlərin dəyərsizləşməsi üzrə ehtiyat çıxılmaqla	(74,581)	(69,149)
	1,419,972	447,371

Kredit portfelinin iqtisadi sektorlar üzrə bölgüsü aşağıdakı kimidir:

	31 dekabr 2021-ci il	31 dekabr 2020-ci il
İstehlak kreditləri	648,737	125,054
Ticarət kreditləri	771,235	322,317
	1,419,972	447,371

Kreditlərin dəyərsizləşməsi üzrə ehtiyatın illik hərəkəti aşağıdakı kimidir:

1 yanvar 2020-ci il tarixinə kreditin dəyərsizləşməsi üzrə ehtiyat	63,552
İl ərzində dəyərsizləşmə ehtiyatı	5,597
31 dekabr 2020-ci il tarixinə kreditin dəyərsizləşməsi üzrə ehtiyat	69,149
İl ərzində dəyərsizləşmə ehtiyatı	5,432
31 dekabr 2021-ci il tarixinə kreditin dəyərsizləşməsi üzrə ehtiyat	74,581

Müştərilərə verilmiş kreditlər və avansların kredit keyfiyyətinə görə təhlili aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

	2021-ci il			
	Mərhələ 1	Mərhələ 2	Mərhələ 3	Cəmi
Vaxtı keçməmiş və dəyərsizləşməmiş	1,154,619	-	-	1,154,619
Vaxtı keçmiş və dəyərsizləşmiş	183,234	47,752	108,948	339,934
Dəyərsizləşmə üzrə ehtiyat	(1,637)	(8,890)	(64,054)	(74,581)
Cəmi müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar	1,336,216	38,862	44,894	1,419,972

BOKT "FALCON FINANCE" MMC

**31 DEKABR 2021-Cİ İL TARİXİNDƏ BİTƏN İL ÜZRƏ
MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR**

(Azərbaycan Manatı ilə)

8. MÜŞTƏRİLƏRƏ VERİLMİŞ KREDİTLƏR VƏ AVANSLAR (davamı)

	2020-ci il			Cəmi
	Mərhələ 1	Mərhələ 2	Mərhələ 3	
Vaxtı keçməmiş və dəyərsizləşməmiş	445,335	-	-	445,335
Vaxtı keçmiş, lakin dəyərsizləşməmiş	-	8,071	-	8,071
Fərdi şəkildə dəyərsizləşmiş (ümumi məbləğ)	-	-	63,114	63,114
Dəyərsizləşmə üzrə ehtiyat	(6,757)	(100)	(62,292)	(69,149)
Cəmi müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar	438,578	7,971	822	447,371

Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar üzrə girov təminatı haqqında məlumat aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

	2021-ci il		Cəmi
	İstehlak kreditləri	Ticarət kreditləri	
- təminatlı	76,812	367,581	444,393
Kredit təminatları:			
- daşınan əmlak	561,957	459	562,416
- zəminlik	9,968	402,895	412,863
Cəmi müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar	648,737	770,935	1,419,672

	2020-ci il		Cəmi
	İstehlak kreditləri	Ticarət kreditləri	
- təminatlı	85,539	279,446	364,985
Kredit təminatları:			
- mobil telefonlar	23,185	23,267	46,452
- məişət əşyaları	14,767	21,167	35,934
Cəmi müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar	123,491	323,880	447,371

Müştərilərə verilmiş kreditlər üzrə kredit riskinə dair məlumat üçün 19 sayılı Maliyyə Risklərinin İdarə Edilməsi Qeydinə istinad edin.

Müştərilərə verilmiş kredit və avansların hər bir sinfi üzrə balans dəyəri təxminən 31 dekabr 2021-ci il və 31 dekabr 2020-ci il tarixlərinə onların ədalətli dəyərinə bərabərdir.

BOKT "FALCON FINANCE" MMC

31 DEKABR 2020-Cİ İL TARİXİNDƏ BİTƏN İL ÜZRƏ
MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR

(Azərbaycan Mənatı ilə)

9. ƏSAS VƏSƏİTLƏR VƏ QEYRİ-MADDİ AKTİVLƏR

	Mebel və ofis Avadanlıqları	Komputer avadanlıqları	Cəmi əsas vəsəitlər	Qeyri-maddi aktivlər	Cəmi
1 yanvar 2020-ci il tarixinə balans dəyəri	-	-	-	12,804	12,804
Əlavələr	13,470	-	13,470	12,130	25,600
Amortizasiya ayırmaları	(51)	-	(51)	(2,564)	(2,615)
31 dekabr 2020-ci il tarixinə balans dəyəri	13,419	-	13,419	22,370	35,789
Əlavələr	1,369	11,044	12,413	-	25,600
Amortizasiya ayırmaları	(2,768)	(1,936)	(4704)	(2,237)	(2,615)
31 dekabr 2021-ci il tarixinə balans dəyəri	12,022	9,108	21,130	20,133	35,789
İlkin dəyər	13,470	-	13,470	29,195	42,665
Yığılmış amortizasiya	(51)	-	(51)	(6,825)	(6,876)
31 dekabr 2020-ci il tarixinə balans dəyəri	13,419	-	13,419	22,370	35,789
İlkin dəyər	14,839	11,044	25,883	29,195	55,078
Yığılmış amortizasiya	(2,819)	(1,936)	(4,755)	(9,062)	(13,817)
31 dekabr 2021-ci il tarixinə balans dəyəri	12,020	9,108	21,128	20,133	41,261

Qeyri-maddi aktivlərə aid edilən Təşkilat tərəfindən alınmış emaliyyat sistemi (SMART program təminatı) daxildir. Bu program təminatının funksiyalarının artırılması məqsədi ilə Təşkilat 2019-cu ildə 2,065 AZN, 2020-ci ildə isə 12,130 AZN məbləğində kapital xarakterli xərclər çəkmişdir.

BOKT "FALCON FINANCE" MMC**31 DEKABR 2020-Cİ İL TARİXİNDƏ BİTƏN İL ÜZRƏ
MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR***(Azərbaycan Manatı ilə)***10. DİGƏR AKTİVLƏR**

	31 dekabr 2021-ci il	31 dekabr 2020-ci il
Maliyyə aktivləri:		
Digər maliyyə aktivləri	-	1,458
	-	1,458
Qeyri-maliyyə aktivləri:		
Vergilərlə olan hesablaşmalar	20,183	22,395
Dövlət və yerli fondlarla hesablaşmalar	-	-
Əsas vəsaitlərin və qeyri-maddi aktivlərin alınması üçün qabaqcadan ödənişlər	-	953
Digər ödənilmiş avanslar	-	348
	20,183	25,154

11. TƏSİSÇİDƏN ALINMIŞ BÖRC VƏSAİTLƏRİ

2020-ci il tarixində Təşkilat ilə təsisçisi Tağıyev Vüsal Nizami oğlu arasında 131,607 AZN məbləğində, faizsiz borc müqaviləsi imzalanmışdır. 2021-ci ərində bu müqavilə üzrə Təşkilat ilə təsisçi Tağıyev Vüsal Nizami oğlu arasında 130,000 AZN, eyni zamanda təsisçisi Salmanova Brilyant Mirhəbib qızı arasında bağlanmış 406,000 AZN məbləğində müqavilə üzrə Təşkilata cari xərclərin ödənilməsi məqsədilə əlavə 536,000 AZN məbləğində faizsiz borc müqaviləsi imzalanmışdır.

12. DİGƏR ÖHDƏLİKLƏR

	31 dekabr 2021-ci il	31 dekabr 2020-ci il
Maliyyə öhdəlikləri:		
İşçilər qarşısında öhdəliklər	-	-
Göstərilmiş peşəkar xidmətlərə görə ödəniləcək məbləğ	-	1,500
Ödənilməkdə olan məbləğlər	-	608
Qeyri-müəyyən məbləğlər	-	4,844
	-	6,952
Qeyri-maliyyə öhdəlikləri:		
Digər	812	8,461
	812	15,413

BOKT "FALCON FINANCE" MMC

31 DEKABR 2020-Cİ İL TARİXİNDƏ BİTƏN İL ÜZRƏ MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR

(Azərbaycan Manatı ilə)

13. NIZAMNAMƏ KAPITALI

31 dekabr 2021-ci il tarixinə Təşkilatın nizamnamə kapitalı 500,000 AZN həcmindədir (31 dekabr 2019: 300,000 AZN) və hər biri 5,000 AZN (31 dekabr 2019: 3,000 AZN olmaqla) olmaqla 100 paydan ibarətdir:

Səhmdarların adı	Payın məbləği (AZN)	Pay faizi	Payın məbləği (AZN)	Pay faizi
Tağıyev Vüsal Nizami oğlu	250,000	50%	150,000	50%
Salmanova Brilyant Mirhəbib qızı	250,000	50%	150,000	50%
Cəmi nizamnamə kapitalı	500,000	100%	300,000	100%

Təsisçilərin 07 oktyabr 2020-ci il tarixli qərarına əsasən nizamnamə kapitalı faiz nisbəti dəyişmədən təsisçilərin əlavə pul qoyuluşu hesabına artırılmışdır. 2021-c ildə nizamnamə kapitalında dəyişiklik baş verməmişdir.

	Nizamnamə kapitalı	Cəmi
31 dekabr 2019-cu il tarixinə	300,000	300,000
Nizamnamə kapitalında artım	200,000	200,000
31 dekabr 2020-ci il tarixinə	500,000	500,000
31 dekabr 2021-ci il tarixinə	500,000	500,000

16 iyun 2010-cu il tarixində Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı tərəfindən Bank olmayan Kredit Təşkilatlarının Prudensial Tənzimlənməsinə dair qaydaları təsdiq edilmişdir. Qaydalara əsasən, bank olmayan kredit təşkilatlarının yaradılarkən Nizamnamə kapitalı, sonrakı dövrlərdə isə məcmu kapitalı 300,000 manatdan aşağı olmamalıdır və Təşkilat bu tələbi tam yerinə yetirir.

14. BÖLÜŞDÜRÜLMƏMİŞ MƏNFƏƏT

Təşkilatın girov əmanəti qəbul etməyən bank olmayan kredit təşkilatı olaraq qanunvericilikdə nəzərdə tutulan icbari ehtiyat yaratmaq öhdəliyi yoxdur. MHBS əsasında mövcud risklərin qarşısının alınması məqsədilə Təşkilatın müştərilərə verilmiş kreditləri üzrə yaradılmış əlavə ehtiyat xərcləri yerli qanunvericilikdə könüllülük prinsipinə əsaslandığı və vergi orqanları tərəfindən xərc olaraq tanınmadığı üçün Təşkilat yerli muhasibat uçotu qaydalarına əsasən MHBS əsasında hesablanmış xalis mənfəətdən fərqli olaraq mənfəət əldə etmişdir. Təşkilat həmin xalis mənfəətə uyğun olaraq heç bir dividend elan etməmişdir.

BOKT "FALCON FINANCE" MMC**31 DEKABR 2020-Cİ İL TARİXİNDƏ BİTƏN İL ÜZRƏ
MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR
(Azərbaycan Manatı ilə)****15. FAİZ GƏLİRLƏRİ**

	2021-ci il	2020-ci il
Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar	335,918	71,945
	335,918	71,945

16. HAQQ VƏ KOMİSSİYA GƏLİRLƏRİ VƏ XƏRCLƏRİ

Haqq və komissiya gəlirləri	2021-ci il	2020-ci il
Müştərilərə verilən qərantiyalar üzrə hesablanmış xidmət haqqı	9,642	3,847
Müştərilərə göstərilmiş digər xidmətlər üzrə	2,033	656
Faktoring əməliyyatları üzrə hesablanmış xidmət haqqı		
Kreditin verilməsi üzrə		
Ödənilmiş cərimə və dəbbə məbləğləri	1,633	
	13,308	4,503

Haqq və komissiya xərcləri	2021-ci il	2020-ci il
Bank komissiya xərcləri	4,281	992
Ödəniş kartları ilə əməliyyatlar üzrə komissiya xərcləri	7,154	
	11,435	992

17. İNZİBATI VƏ DİGƏR ƏMƏLİYYAT XƏRCLƏRİ

	2021-ci il	2020-ci il
İşçilərə sərf olunan xərclər	79,368	50,353
Təmir və dəstəklənmə xərcləri	35,870	12,060
İcarə xərcləri	19,135	9,039
Peşəkar xidmətlər	2,500	2,000
Üzvlük haqqları	-	3,750
Yardımlar	-	2,500
İl üzrə amortizasiya ayırmaları	6,939	2,615
Mənfəət vergisindən başqa digər vergilər	8,104	10
Rabitə xərcləri	-	531
Reklam xərcləri	-	590
Digər xərclər	21,774	2,046
	173,690	85,494

**31 DEKABR 2020-Cİ İL TARİXİNDƏ BİTƏN İL ÜZRƏ
MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR**

(Azərbaycan Manatı ilə)

18. MƏNFƏƏT VERGİSİ

Vergi qanunvericiliyinə görə il üzrə şirkətlərin mənfəətinə 20% dərəcəsində mənfəət vergisi hesablanır.

Təşkilat, vergiləri Azərbaycan Respublikasının vergi qanunvericiliyinə əsasən hazırlanmış vergi hesabatlarına və qeydlərinə əsasən hesablayır və bu hesablamalar Beynəlxalq Maliyyə Hesabatları Standartlarından fərqlənə bilər.

	2021-ci il	2020-ci il
Vergidən əvvəlki gəlir/ (zərər)	148,852	(16,761)
Qanunvericiliklə müəyyən edilmiş vergi dərəcəsi (20%) ilə vergi güzəşti	-	(3,352)
Hesabat dövrü üzrə tanınmayan keçirilmiş vergi zərəri	-	506
Gəlirdən çıxılmayan xərclər	-	223
Əvvəllər tanınmamış təxirə salınmış vergi aktivinin istifadəsi	-	-
Hesabat dövrü üzrə tanınmayan təxirə salınmış vergi aktivini	-	2,623
Mənfəət vergisi xərci	(29,770)	-
Cari mənfəət vergisi xərci	(27,309)	-
Təxirə salınmış mənfəət vergisi (qaytarılması) / xərci	(2,461)	-
	(29,770)	-

Azərbaycan Respublikasının vergi qanunvericiliyinə görə bəzi xərclərin vergi mənfəətindən azaldılmamasına (gəlirdən çıxılmayan xərclər) və bəzi gəlirlərin vergidən azad olunmasına görə bəzi daimi vergi fərqləri yaranır.

Təxirə salınmış vergilər maliyyə hesabatlarında göstərilən aktiv və öhdəliklərin qalıq dəyəri ilə onların vergi hesabatındakı qalıq dəyərləri arasındakı müvəqqəti fərqlərin xalis vergi təsirini əks etdirir. Təşkilatın keçirilmiş vergi zərəri və ya gəlirdən çıxılan müvəqqəti fərqlər üzrə təxirə salınmış vergi aktivləri yalnız o zaman qiymətləndirilir və maliyyə hesabatında tanınır ki, bu zərərin və ya fərqlərin realizasiya oluna bilməsi üçün gələcəkdə kifayət qədər vergiyə cəlb ediləcək mənfəətin mövcudluğu ehtimal edilsin.

19. MALİYYƏ RİSKLƏRİNİN İDARƏ EDİLMƏSİ

Təşkilat daxilində risklərin idarə edilməsi maliyyə (kredit, bazar, coğrafi, valyuta, likvidlik və faiz dərəcəsi riskləri), əməliyyat və hüquqi risklər ilə əlaqədar həyata keçirilir. Maliyyə risklərinin idarə edilməsi funksiyasının əsas məqsədi risk limitlərinin müəyyən edilməsi və bu limitlərə riayət edilməsidir. Əməliyyat və hüquqi risklərin idarə edilməsində məqsəd bu risklərin azaldılması üçün nəzərdə tutulan daxili qayda və prosedurlara müvafiq qaydada riayət edilməsini təmin etməkdən ibarətdir.

Kredit riski

Maliyyə aləti üzrə əməliyyat aparan bir tərəf öz öhdəliyini yerinə yetirməməsi nəticəsində digər tərəfə maliyyə zərəri vurduqda, Təşkilat kredit riskinə məruz qalır. Kredit riski Təşkilatın qarşı tərəflərlə həyata keçirdiyi kredit və digər əməliyyatlar nəticəsində ortaya çıxır ki, bu da maliyyə aktivlərinin yaranmasına gətirib çıxarır.

19. MALİYYƏ RİSKLƏRİNİN İDARƏ EDİLMƏSİ (davamı)

Rəhbərlik Kredit Siyasətinə uyğun olaraq mümkün kredit risklərinin diversifikasiyasını və azaldılmasını təmin etmək üçün kredit portfeli üzrə bəzi limitlər müəyyən etmişdir.

Bu limitlər aşağıda göstərilir:

1. Biznes və istehlak kreditləri portfeli üzrə limitlər;
2. İqtisadi sektorlar üzrə limitlər;
3. Regionlar üzrə limitlər;
4. Konsentrasiya limitləri; və
5. Təminatın növü üzrə limitlər

Rəhbərlik hər rüb limitləri müəyyən edir və onları nəzərdən keçirir. Bazar şəraitində əhəmiyyətli dəyişikliklər baş verdiyi təqdirdə həmin limitlərə yenidən baxıla bilər. Bundan əlavə, Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankı ölkədə fəaliyyət göstərən bütün maliyyə təşkilatları tərəfindən riayət edilməsi məcburi hesab olunan bəzi limitlər müəyyən edir və bu limitlərə müntəzəm olaraq nəzarət edir.

Kredit risklərinin idarə edilməsi Təşkilatın əməliyyatlarının tərkib hissəsidir. Risklərin idarə edilməsi funksiyası kreditlərin verilməsi və təsdiqlənməsindən onun geri qaytarılmasınadək baş verən kredit prosesinin bütün mərhələlərini əhatə edir.

ARMB-nin müəyyən etdiyi Risklərin İdarə Edilməsi Standartları və Prosedurlarına əsasən risklərin idarə edilməsi prosesinə onların müəyyən edilməsi və qiymətləndirilməsi yolu ilə risklərə nəzarət edilməsi və azaldılması, bu cür risklərlə bağlı hesabatların hazırlanması (məsələn, Rəhbərlik, komitələr və risklərin idarə edilməsi üzrə mütəxəssislər tərəfindən) və Rəhbərlik tərəfindən risk limitlərinin qəbul edilməsi aid edilir.

Risklərin idarə edilməsi funksiyasının əsas məqsədləri aşağıda göstərilir. ARMB-nin müəyyən etdiyi Risklərin İdarə Edilməsi Standartlarına görə risklərin idarə edilməsi infrastrukturunu və bankların üzləşdiyi risklər kənar mütəxəssis və ya auditor tərəfindən ən azı ildə bir dəfə qiymətləndirilməlidir. Ümumiyyətlə, ARMB-nin müəyyən etdiyi standartlarda konkret kəmiyyət limitləri və ya standartlar nəzərdə tutulmasa da, Təşkilat tərəfindən risklərin qiymətləndirilməsi üzrə müvafiq metodologiyanın qəbul edilməsi tələb olunur.

Təşkilatda risklərin idarə edilməsi funksiyası Təşkilatın bütün əməkdaşlarının vəzifə və səlahiyyətlərinin ümumi strukturuna daxildir. Bu funksiya aşağıdakıların müəyyən edilməsini tələb edir: (i) risklərin idarə edilməsi funksiyası çərçivəsində nəzarət edilən risklərin həcmi və ya səviyyəsi, (ii) Təşkilatın daxili strukturunda risklərin idarə edilməsi funksiyasının yerinə yetirilməsinə görə məsul olan işçinin vəzifəsi və (iii) risklərlə bağlı məlumatların qiymətləndirilməsi metodologiyası, müvafiq hesabatların hazırlanması və bu cür risklərə nəzarət edilməsi (risk limitlərinin müəyyən edilməsi) və qərarların qəbul edilməsi prosesində bu cür məlumatların nəzərə alınması.

ARMB-nin müəyyən etdiyi Risklərin İdarə Edilməsi Standartlarında kredit risklərinin xarakteri, eləcə də onların müəyyən edilməsi və qiymətləndirilməsi metodologiyası əks etdirilir. Bundan əlavə, Standartlarda Təşkilatın Müşahidə Şurası tərəfindən aşağıdakı risk limitlərinin qəbul edilməsi nəzərdə tutulur: kapital riski, bazar riski, kredit riski və konsentrasiya riski üzrə limitlər.

Təşkilat məruz qaldığı kredit riskinə bir borcalan, eləcə də coğrafi və ya fəaliyyət seqmentləri üzrə limitlər müəyyən etməklə nəzarət edir. Bu cür risklərə Rəhbərlik kimi Təşkilatın müvafiq bölmələri tərəfindən gündəlik nəzarət olunur. Bu cür risklərə, həmçinin Rəhbərlik tərəfindən hər ay nəzarət olunur və vaxtı keçmiş kreditlərin sayının azaldılması tələb olunduqda, prosedurların təkmilləşdirilməsi məqsədilə il ərzində mütəmadi olaraq nəzərdən keçirilir. Kredit riski səviyyəsinin məhsul, borcalan və sənaye sahələri üzrə limitləri müntəzəm olaraq Rəhbərlik tərəfindən təsdiqlənir.

**31 DEKABR 2020-Cİ İL TARİXİNDƏ BİTƏN İL ÜZRƏ
MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR**
(Azərbaycan Manatı ilə)

19. MALİYYƏ RİSKLƏRİNİN İDARƏ EDİLMƏSİ (davamı)

Bir borcalan, o cümlədən banklar və broker şirkətlərinin məruz qaldığı kredit riski əlavə olaraq balans və balansdankənar riskləri əhatə edən ARMB-nin normativ sub-limitləri vasitəsilə, eləcə də gün ərzində forvard valyuta müqavilələri kimi ticarət vasitələri üzrə risk limitlərini ötürməklə məhdudlaşdırılır. Qəbul edilə bilən risk səviyyəsi üzrə limitlərə faktiki olaraq hər gün nəzarət edilir. Təşkilat tərəfindən aşağıdakı sub-limitlər tətbiq edilir:

- Bir borcalan və birgə borcalanlar qrupuna verilən kreditin maksimum məbləği kreditin verilmə tarixinə BOKT-nin kapitalının 30 faizindən çox olmamalıdır.

Təşkilatın kredit siyasəti kreditlərin verilməsi prosesinə cəlb olunan Təşkilatın hər bir əməkdaşının vəzifə və səlahiyyətlərini tənzimləyir, eləcə də kreditlərin verilməsi limitlərini, kreditlərə nəzarət qaydalarını, Təşkilatın tətbiq etdiyi reyting sisteminin prinsiplərini və kreditlərin verilməsi prosedurlarını müəyyən edir.

Kreditin təsdiqlənməsi proseduru və səlahiyyətlərin müəyyən edilməsi. Kreditin təsdiqlənməsi prosesi Təşkilatın Kredit Siyasətində nəzərdə tutulan prosedurlara uyğun olaraq həyata keçirilir. Kreditin təsdiqlənməsi səlahiyyətləri hər bir biznes vahidi üzrə Təşkilatın Rəhbərliyi tərəfindən təsdiqlənmiş limitlər çərçivəsində müəyyən edilir.

Kreditlərin təsdiqlənməsi üzrə səlahiyyətlər. Kreditlərin verilməsindən əvvəl Təşkilat, potensial borcalanların ətraflı qiymətləndirilməsini aparır. Bu təhlil potensial borcalanın maliyyə vəziyyətinə, bazardakı mövqeyinə, kreditin təminatı üçün qoyulmuş girovun növünə və dəyərinə, eləcə də kredit tarixçəsinə əsaslanır.

Kreditlər üzrə monitoring borcalan üzrə Təşkilatın daxili risk reytingini nəzərə alaraq, kreditin ümumi müddəti ərzində müntəzəm şəkildə aparılır. Kreditin ödəmə vaxtı keçdikdə, Kredit Müqaviləsinin müddətlərində və şərtlərində, Kredit Sazişində, Girov Müqaviləsində və Azərbaycan Respublikası qanunları və Mülki Məcəlləsində göstərilən vasitələrin köməyi ilə yığılacaq. Ödənişlərin vaxtı gecikdirildiyi halda, Kredit işçisi yaranan vəziyyəti hərtərəfli təhlil edəcək və həmin vəziyyətin qarşısını dərhal almaq üçün borc alanla əlaqə saxlanılacaqdır. Problemin təbiətini və onun həll olunmasında istifadə olunan yolları müəyyənləşdirmək üçün hesabat hazırlayır.

Gecikdirilmiş ödənişlər haqqında hesabat onun baxılması, nəzərdən keçirilməsi və kredit işçisi tərəfindən islahedici tədbirlərin görülməsi haqda təlimatların hazırlanması üçün Təşkilatın Kredit Komitəsinə göndərilir. Kredit Komitəsinə krediti hər ay nəzərdən keçirir digər əlavə tədbirləri müzakirə edir. Kreditlərin böyük hissəsi üzrə faiz ödənişləri hər ay aparıldığına görə, bu Təşkilata borcalanın maliyyə vəziyyətinə dair əlavə məlumat əldə etmək imkanı verir.

Təşkilat 5,000 AZN məbləğindən yuxarı olan kreditlər üçün girov (daşınmaz əmlak, əsas vəsaitlər, dövriyyədə olan mallar, qiymətli kağızlar və s.) təminatının alınmasını nəzərdə tutur. Girovun qiymətləndirilməsi kredit mütəxəssisləri tərəfindən aparılır.

Bazar riski. Təşkilat bazardakı ümumi və spesifik dəyişikliklərə məruz qalan (a) valyuta (b) faiz dərəcəsi və (c) pay alətləri üzrə açıq mövqələr ilə əlaqədar bazar risklərinə məruz qalır. Bazar risklərinin idarə edilməsində Təşkilatın məqsədi valyuta məzənnələri və faiz dərəcələrindəki mənfi dəyişikliklərə görə Təşkilatın məruz qala biləcək açıq bazar mövqələri üzrə mümkün zərər məbləğlərinin məhdudlaşdırılması və azaldılmasından ibarətdir. Rəhbərlik qəbul edilə bilən risklərin səviyyəsi üzrə limitlər müəyyən edir və bu limitlərə hər gün nəzarət edir. Bu limitlər ARMB-nin Açıq Valyuta Mövqeyi Limitlərinin Müəyyən Edilməsi və tənzimlənməsi Qaydalarına uyğun olaraq müəyyən edilir. Təşkilatın hər-hansı bir valyuta üzrə açıq valyuta mövqeyi Təşkilatın məcmu kapitalının 10.0 faizindən, bütün xarici valyutalar üzrə isə 15.0 faizindən artıq olmamalıdır. Təşkilat, ehtiyac yarandıqda ARMB-nin müəyyən etdiyi limitlərdən daha sərt limitlər müəyyən edə bilər.

31 DEKABR 2020-Cİ İL TARİXİNDƏ BİTƏN İL ÜZRƏ
MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR

(Azərbaycan Manatı ilə)

19. MALİYYƏ RİSKLƏRİNİN İDARƏ EDİLMƏSİ (davamı)

Xarici valyuta riski. Təşkilat Azərbaycan manatına qarşı xarici valyuta məzənnələrindəki dəyişikliklərin onun maliyyə vəziyyətinə və pul vəsaitlərinin hərəkətinə təsiri ilə əlaqədar xarici valyuta riskinə məruz qalır. Kredit Komitəsi hər bir valyuta üzrə və ümumilikdə risklərin səviyyəsi ilə əlaqədar günün sonuna, həmçinin bir gün ərzində limitlər müəyyən edir və bu limitlərə gündəlik nəzarət edir. Təşkilat spekulyativ fəaliyyət və ya hecinq məqsədləri üçün hər hansı derivativ alətlərlə əməliyyat aparmır. Bu cür alətlər Azərbaycan Respublikasında geniş yayılmamışdır.

Hesabat dövrünün sonunda Təşkilatın məruz qaldığı valyuta riski üzrə ümumi təhlil aşağıdakı cədvəldə əks olunur:

	31 dekabr 2021-ci il			31 dekabr 2020-ci il		
	Monetar maliyyə aktivləri	Monetar maliyyə öhdəlikləri	Xalis mövqə	Monetar maliyyə aktivləri	Monetar maliyyə öhdəlikləri	Xalis mövqə
AZN	1,570,779	(1,023,832)	546,947	469,231	(138,559)	330,672
ABŞ dolları	-	-	-	-	-	-
Cəmi	1,570,779	(1,023,832)	546,947	469,231	(138,559)	330,672

Yuxarıdakı cədvələ yalnız pul aktivləri və öhdəlikləri daxildir. Təşkilat hesab edir ki, pay alətləri üzrə investisiyalar və qeyri-pul aktivləri əhəmiyyətli valyuta riskinin yaranmasına gətirib çıxarmır.

Faiz dərəcəsi riski. Təşkilat bazar faiz dərəcələrinin dəyişməsinin onun maliyyə vəziyyətinə və pul vəsaitlərinin hərəkətinə təsiri ilə əlaqədar riskə məruz qalır. Bu cür dəyişikliklər nəticəsində faiz marjaları arta bilər, lakin faiz dərəcələri üzrə gözlənilməyən dəyişikliklər baş verdiyi təqdirdə faiz marjaları həmçinin azala və ya zərərin yaranmasına səbəb ola bilər. Rəhbərlik faiz dərəcələrinin dəyişməsinin qəbul edilə bilən səviyyəsi üzrə limitlər müəyyən edir və bu limitlərə hər gün nəzarət edir.

Coğrafi risk. 31 dekabr 2021-ci il və 31 dekabr 2020-ci il tarixlərində Təşkilatın maliyyə aktiv və öhdəlikləri Azərbaycan Respublikasında cəmlənmişdir.

Digər risk konsentrasiyaları. Rəhbərlik, verilmiş kreditlərin ümumi məbləği xalis aktivlərin 10%-dən yuxarı olan borcalanlar haqqında məlumatları əks etdirən hesabatlara əsasən kredit riski üzrə konsentrasiyaya nəzarət edir və bu cür məlumatları açıqlayır. 31 dekabr 2021 və 2020-ci il tarixlərində Təşkilatın əhəmiyyətli risk konsentrasiyaları olmamışdır.

31 DEKABR 2020-Cİ İL TARİXİNDƏ BİTƏN İL ÜZRƏ
MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR

(Azərbaycan Manatı ilə)

19. MALİYYƏ RİSKLƏRİNİN İDARƏ EDİLMƏSİ (davamı)

Likvidlik riski. Likvidlik riski Təşkilatın maliyyə öhdəliklərindən irəli gələn öhdəliklərin yerinə yetirilməsində Təşkilatın çətinliklərlə üzləşəcəyi riskdir. Buraya depozitlərin geri götürülməsi tələblərinə cavab vermək və faktiki olaraq ödəmə vaxtı çatmış maliyyə alətləri ilə üzrə digər maliyyə öhdəliklərini yerinə yetirmək üçün kifayət qədər vəsaitlərin mövcud olması aiddir. Likvidlik riski aktivlər üzrə əməliyyatların yerinə yetirilmə müddətinin öhdəliklər üzrə əməliyyatların ödəmə müddətləri ilə uzlaşmadığı hallarda ortaya çıxır. Təşkilatın Rəhbərliyinin fikrincə aktiv və öhdəliklərin ödəmə müddətlərinin və faiz dərəcələrinin uyğunluğu və/və ya nəzarət olunan uyğunsuzluğu maliyyə təşkilatlarının idarə olunması üçün əsas amillərdir.

Likvidlik risklərinin idarə edilməsi məqsədilə, Təşkilat aktiv/öhdəliklərin idarə edilməsi prosesinin bir hissəsi kimi bankların əməliyyatları üzrə gözlənilən gələcək pul vəsaitlərinin hərəkətinə hər gün nəzarət edir.

Təşkilatın likvidlik siyasəti aşağıdakılardan ibarətdir:

- Pul vəsaitləri hərəkətinin proqnozlaşdırılması və müxtəlif zaman çərçivələrində likvidliyin təmin edilməsi üçün lazımi likvid aktivlərin səviyyəsinin saxlanması;
- Təşkilatın strateji məqsədlərinə uyğun maliyyə planının hazırlanması;
- Müxtəlif maliyyələşdirmə mənbələrinin saxlanması və beləliklə, Təşkilatın ölkədaxili və xarici mənbələrdən borc almaq imkanlarının artırılması;
- Yüksək likvidli və yüksək keyfiyyətli aktivlərin saxlanması;
- Məhsul bazasının vaxt çərçivələrində mövcud maliyyələşdirmə mənbələrinə uyğunlaşdırılması;
- Aktiv və öhdəliklər strukturunun vaxt çərçivələrində daimi monitorinqi.

Təşkilat aşağıda göstəriləyi kimi gözlənilən ödəmə müddətlərinə və likvidlik çatışmazlığına nəzarət edir:

	Tələb edilən və 1 aydan az	1-6 ay ərzində	6-12 ay ərzində	12 aydan 5 ilədək	5 ildən çox	Cəmi
31 dekabr 2021-ci il						
Maliyyə aktivləri	67,477	33,762	409,754	999,059	60,727	1,570,779
Maliyyə öhdəlikləri	(52,529)	-	(185,829)	(29,095)	(756,379)	(1,023,832)
Gözlənilən ödəmə müddətlərinə əsasən cəmi likvidlik çatışmazlığı	14,948	33,762	223,925	969,964	(695,652)	546,947
31 dekabr 2020-ci il						
Maliyyə aktivləri	50,019	201,037	140,544	77,158	473	469,231
Maliyyə öhdəlikləri	(138,559)	-	-	-	-	(138,559)
Gözlənilən ödəmə müddətlərinə əsasən cəmi likvidlik çatışmazlığı	(88,540)	201,037	140,544	77,158	473	330,672

**31 DEKABR 2020-Cİ İL TARİXİNDƏ BİTƏN İL ÜZRƏ
MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR**

(Azərbaycan Mənatı ilə)

19. MALİYYƏ RİSKLƏRİNİN İDARƏ EDİLMƏSİ (davamı)

Təşkilatın likvidliyinin idarə olunması üçün aktiv və öhdəliklərin ödəmə müddətləri bölgüsü və faiz dərəcələrinin uyğunluğu ən azı likvidlik əmsalının adekvatlığının qorunması nisbətində təşkil olunur. Qeyd etmək lazımdır ki, Təşkilat Rəhbərliyinin fikrincə Təşkilatın idarə olunması üçün aktiv və öhdəliklərin ödəmə müddətləri bölgüsü və ona adekvat olaraq faiz dərəcələrinin uyğunluğu və/və ya nəzarət olunan uyğunsuzluğu likvidliyin idarə olunması üçün əsas amillərdir.

Nəzərə alsaq ki, təşkilatlarda bir çox hallarda likvidliyin idarə olunması göstəriciləri və bu göstəricilərin tam uyğunluğu təmin edilməyə bilər. Belə ki, təşkilatlarda aktiv və öhdəliklər üzrə əməliyyatlar çox zaman qeyri-müəyyən müddətdə aparılır və fərqli xarakterli daşır. Bu göstəricilər üzrə likvidlik əmsalının qeyri-adekvatlığı potensial olaraq gəlirliliyi artırır, ancaq eyni zamanda zərərin baş vermə riskini yüksəldə bilər. Rəhbərliyin fikrincə, Azərbaycanda fəaliyyət göstərən maliyyə institutları üçün mövcud olan əlverişli makroiqtisadi şərait, pul vəsaitləri üzrə müsbət daxilmələr, əməliyyatların gəlirliliyi və tələb olunduqda, mövcud olan maliyyə resurslarından istifadə nəticəsində likvidlik üzrə uyğunsuzluqdan yaranan risklər əhəmiyyətli dərəcədə azalır.

20. KAPİTALIN İDARƏ EDİLMƏSİ

Kapitalın idarə olunmasında Təşkilatın məqsədi ARMB-nin kapitalın məbləği ilə bağlı müəyyən etdiyi tələblərə riayət edilməsini, Təşkilatın fasiləsiz fəaliyyət göstərmək üçün kifayət qədər kapital bazasının saxlanılmasını təmin etməkdir.

Rəhbərlik hesab edir ki, təşkilat 2020-ci və 2019-cu illər ərzində yerli qanunvericiliyə uyğun hesablanmış kapitalın adekvatlığı əmsalına riayət etmişdir.

21. ŞƏRTİ ÖHDƏLİKLƏR

Məhkəmə prosedurları. 2021 və 2020-ci illərdə Təşkilat hər hansı məhkəmə prosedurlarında iştirak etməmişdir.

Vergi qanunvericiliyi. Azərbaycanın vergi, valyuta və gömrük qanunvericiliyi müxtəlif şərtlərə və tez-tez baş verə bilən dəyişikliklərə məruz qalır. Təşkilatın əməliyyatlarına və fəaliyyətinə tətbiq edilən bu cür qanunvericiliyə dair Rəhbərliyin şərtlərinə müvafiq dövlət vergi orqanları tərəfindən etiraz edilə bilər. Azərbaycan Respublikasında cərəyan edən son hadisələr göstərir ki, vergi orqanları qanunvericiliyi şərh edərkən və vergilərin məbləğini müəyyən edərkən daha sərt mövqe nümayiş etdirə bilər və keçmişdə etiraz edilməyən əməliyyat və fəaliyyətlərə yenidən baxıla bilər. Bunun nəticəsində, Təşkilata qarşı böyük məbləğdə əlavə vergilər, cərimələr və faizlər hesablanıla bilər.

**31 DEKABR 2020-Cİ İL TARİXİNDƏ BİTƏN İL ÜZRƏ
MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR**
(Azərbaycan Manatı ilə)

22. MALİYYƏ ALƏTLƏRİNİN ƏDALƏTLİ DƏYƏRİ

Ədalətli dəyər, məcburi satış və ya ləğv etmə halları istisna olmaqla, maraqlı tərəflər arasında cari əməliyyat zamanı maliyyə alətinin mübadilə edilə bildiyi məbləği əks etdirir və ən yaxşı olaraq aktiv bazar qiyməti ilə təsdiqlənir.

Maliyyə alətlərinin təxmin edilən ədalətli dəyəri Təşkilat tərəfindən mövcud bazar məlumatlarından (əgər mövcud olarsa) və müvafiq qiymətləndirmə metodlarından istifadə etməklə müəyyən edilmişdir. Lakin, təxmin edilən ədalətli dəyərin müəyyən edilməsi üçün bazar məlumatlarını şərh edərkən peşəkar mülahizələr irəli sürmək tələb edilir. Azərbaycan Respublikasında inkişaf etməkdə olan bazar iqtisadiyyatına xas xüsusiyyətlər müşahidə olunmaqdadır, lakin iqtisadi şərtlər maliyyə bazarlarında aktivliyin həcmi məhdudlaşdırmaqda davam edir. Bazar qiymətləri köhnəlmiş ola bilər və ya aşağı qiymətlərlə satışın dəyərini əks etdirə bilər və bu səbəbdən maliyyə alətlərinin ədalətli dəyərini əks etdirməyə bilər. Maliyyə alətlərinin ədalətli dəyərini müəyyən edərkən Rəhbərlik bütün mövcud bazar məlumatlarından istifadə edir.

Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri. Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri təxminən onların cari ədalətli dəyərində bərabər olan amortizasiya olunmuş maya dəyərində qeydə alınır.

Amortizasiya olunmuş maya dəyərində qeydə alınan kreditlər və debitor borcları. Dəyişən faiz dərəcəli maliyyə alətlərinin ədalətli dəyəri onların balans dəyərində bərabərdir. Sabit faiz dərəcəli maliyyə alətlərinin təxmin edilən ədalətli dəyəri analoji kredit riskinə və ödəmə müddətinə malik yeni alətlər üçün mövcud faiz dərəcələrini tətbiq etməklə diskont edilmiş gələcək pul vəsaitlərinin hərəkəti metoduna əsaslanır. İstifadə edilmiş diskont dərəcələri qarşı tərəfin valyuta, alətin ödəmə müddəti və kredit riskindən asılıdır.

Amortizasiya olunmuş maya dəyərində qeydə alınan öhdəliklər. Bazar qiymətləri mövcud olmayan sabit faiz dərəcəli və müəyyən edilmiş ödəmə müddətinə malik maliyyə alətlərinin ədalətli dəyəri, analoji kredit riskinə və yerdə qalan ödəmə müddətinə malik yeni alətlər üçün faiz dərəcələrini tətbiq etməklə diskont edilmiş pul vəsaitlərinin hərəkətinə əsaslanır. Tələb edildikdə və ya əvvəlcədən bildiriş təqdim edilməklə ödənilən öhdəliklərin ("tələb edilənədək ödənilən öhdəliklər") ədalətli dəyəri, öhdəliklərin ödənilməsinin tələb edildiyi birinci gündən başlayaraq diskont edilmiş ödənilən məbləğ kimi hesablanır.

Təşkilat müəyyən qiymətləndirmə üsulları ilə maliyyə alətlərinin ədalətli dəyərini açıqlamaq üçün aşağıdakı qiymətləndirmə səviyyələrindən istifadə edir:

- **Səviyyə 1:** fəal bazarda alınıb-satılan maliyyə alətlərinin (ictimai satışa çıxarılan törəmələr, ticarət və satıla bilən qiymətli kağızlar və s.) ədalətli dəyəri hesabat dövrünün sonunda bazar qiymətlərinə əsaslanır. Təşkilat tərəfindən saxlanılan maliyyə aktivləri üçün istifadə olunan bazar qiyməti cari təklif qiymətini əks etdirir. Bu alətlər 1-ci səviyyəyə daxil edilir.
- **Səviyyə 2:** fəal bazarda alınıb-satıla bilməyən maliyyə alətlərinin (hesabdan əlavə törəmələr) ədalətli dəyəri müəssisənin təxminlərinə daha az etibar edərək və mümkün qədər müşahidə edilən bazar məlumatlarına əsaslanan qiymətləndirmə üsullarından istifadə etməklə müəyyən edilir. Ədalətli dəyər aləti tələb olunan bütün əhəmiyyətli müşahidələr mövcuddursa, alət 2-ci səviyyəyə aid edilir.
- **Səviyyə 3:** Bir və ya daha çox əhəmiyyətli amillər müşahidə oluna bilən bazar məlumatlarına əsaslanma bilmirsə, bu maliyyə aləti 3-cü səviyyəyə aid edilir. Bu hal bazara çıxarılmamış qiymətli kağızlar üçün nəzərdə tutulur

BOKT "FALCON FINANCE" MMC**31 DEKABR 2020-Cİ İL TARİXİNDƏ BİTƏN İL ÜZRƏ
MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR**
(Azərbaycan Manatı ilə)**22. MALİYYƏ ALƏTLƏRİNİN ƏDALƏTLİ DƏYƏRİ (davamı)**

Aşağıdakı cədvəl maliyyə alətlərini ədalətli dəyər iyerarxiyasının səviyyəsilə müəyyən edilən ədalətli dəyərle təhlil edir:

	31 dekabr 2021-ci il			Cəmi
	1-ci Səviyyə	2-ci Səviyyə	3-cü Səviyyə	
Maliyyə aktivləri				
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	67,476	-	-	67,476
Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar	-	-	1,494,553	1,494,553
Digər maliyyə aktivləri	-	-	8,750	8,750
Cəmi maliyyə aktivləri	67,476	-	1,503,303	1,570,779

Maliyyə öhdəlikləri				
Təsisçilərdən alınmış borc vəsaitləri	-	-	(756,379)	(756,379)
Digər öhdəliklər	-	-	(267,453)	(267,453)
Cəmi maliyyə öhdəlikləri	-	-	(1,023,832)	(1,023,832)

	31 dekabr 2020-ci il			Cəmi
	1-ci Səviyyə	2-ci Səviyyə	3-cü Səviyyə	
Maliyyə aktivləri				
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	20,402	-	-	20,402
Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar	-	-	447,371	447,371
Digər maliyyə aktivləri	-	-	1,458	1,458
Cəmi maliyyə aktivləri	20,402	-	448,829	469,231

Maliyyə öhdəlikləri				
Təsisçilərdən alınmış borc vəsaitləri	-	-	(131,607)	(131,607)
Digər öhdəliklər	-	-	(6,952)	(6,952)
Cəmi maliyyə öhdəlikləri	-	-	(138,559)	(138,559)

BOKT "FALCON FINANCE" MMC

31 DEKABR 2020-Cİ İL TARİXİNDƏ BİTƏN İL ÜZRƏ MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR (Azərbaycan Manatı ilə)

23. ƏLAQƏLİ TƏRƏFLƏRLƏ ƏMƏLİYYATLAR VƏ QALIQLAR

Tərəflər o zaman əlaqəli hesab olunur ki, onlar eyni qrupun nəzarəti altında olsun və ya onlardan biri digərinə nəzarət edə bilsin və yaxud maliyyə-təsərrüfat fəaliyyəti ilə bağlı qərar qəbul edərkən digər tərəfə əhəmiyyətli təsir göstərə bilsin. Əlaqəli tərəflər arasındakı münasibətləri nəzərə alarkən həmin münasibətlərin hüquqi formasına deyil, iqtisadi məzmununa diqqət yetirilir.

31 dekabr 2021 və 31 dekabr 2020-ci il tarixlərində əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar üzrə qalıqlar aşağıda göstərilir:

	31 dekabr 2021-ci il	31 dekabr 2020-ci il
Təsisçilərdən alınmış borc vəsaitləri	667,607	131,607

Rəhbərliyə ödənişlər haqqında məlumat aşağıda təqdim edilir:

	31 dekabr 2021-ci il tarixində bitən il üzrə	31 dekabr 2020-ci il tarixində bitən il üzrə
Əmək haqqı və mükafatlar	16,802	12,552

31 dekabr 2021 və 31 dekabr 2020-ci tarixlərində bitən il ərzində rəhbərliyə ödənişlər əmək haqqı və mükafatlardan ibarət olmuşdur.

24. BALANS TARİXİNDƏN SONRA BAŞ VERƏN HADİSƏLƏR

Hesabat tarixindən sonra maliyyə hesabatlarına təsir edən hər hansı mühüm düzəliş olunan və ya düzəliş olunmayan hadisələr olmamışdır.

Ukrayna-Rusya müharibəsinin başlanması

2022-ci ilin 23 fevral tarixində Rusya dövləti tərəfindən Ukrayna dövlətinə hücum nəticəsində müharibə elan edildi və bir çox qərb dövlətləri həmçinin Amerika Birləşmiş Ştatları və Avropa Birliyi dövlətləri tərəfindən müharibənin bitməsi üçün Rusya dövlətinə təzyiqlər edildi və bir çox siyasi və iqtisadi sanksiyalar tətbiq edildi. İqtisadi sanksiyalar özündə daha çox maliyyə sahəsi üzrə Rusya dövlətinin bəzi banklarında pul köçürmələri və maliyyə-kredit əməliyyatlarının durdurulmasını əhatə edir. Məhz, Rusya banklarına qarşı sanksiyalar heç də Azərbaycan iqtisadiyyatına təsirsiz ötürməyəcək. Nəzərə alsaq ki, Rusya dövlətində Azərbaycandan işçi miqrasiyası çox saydadır və onlar mütəmadi olaraq Azərbaycan banklarına pul köçürməsi edirlər. Nəticədə, pul köçürmələrinin kəskin azalması ilə dövrüdə olan pul kütləsinin azalması və biznes mühitinə mənfi təsirini göstərmə ehtimalı yüksəkdir. Nəticə etibarlı ilə maliyyə bazarında kredit risklərinin artması ilə portfelin yığılmasına təsir göstərə bilər. Bu isə öz növbəsində kredit təşkilatlarının kredit portfelində ödənişlərin gecikməsi və heç ödənilməməsi ilə nəticələnə bilər. Bu məqsəd ilə Azərbaycan dövləti və Mərkəzi Bank pul-kredit siyasətində bir sıra tənzimləyici tədbirlər görür.

"OSHAR" LLC

Tel.office: +99412 480 14 40

Tel.mobile: +99450 379 70 14

info@oshar.az

www.oshar.az